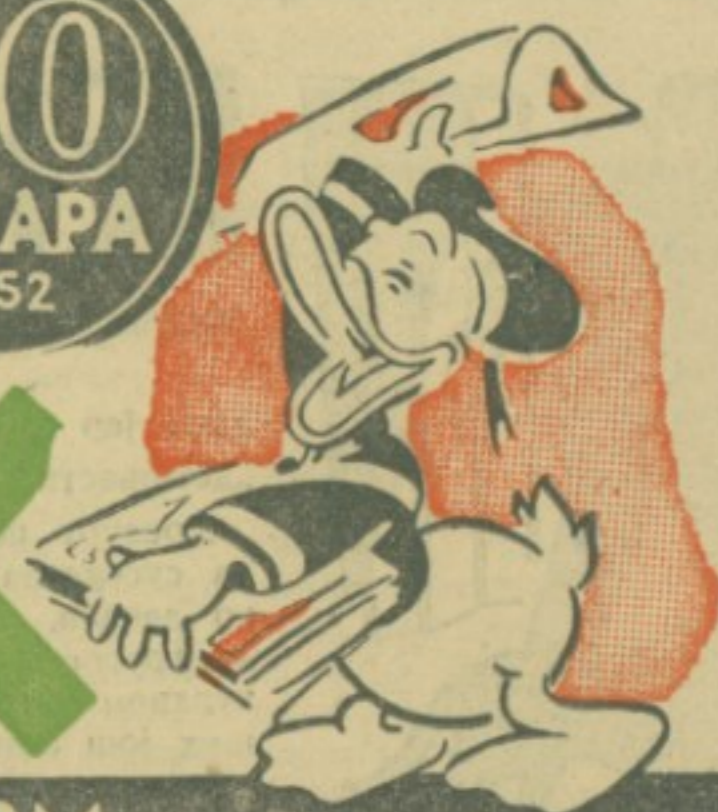

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 347
Субота, 23 август 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ИЗГУБИВШИ СВЕСТ
ОД УЖАСНЕ ВРЕЛИНЕ
КОЈА ЈЕ ИЗБИЈАЛА
ИЗ ПОДВОДНЕ ПЕЋИ-
НЕ, ФЛАШ ЈЕ ПРЕПУ-
ШТЕН МОРСКИМ СТРУ-
ЈАМА... А ОНЕ ГА
НОСЕ СВЕ ДАЉЕ
ОД ОБАЛЕ...

ЗА ТО ВРЕМЕ...

ШТА ЛИ ТО ФЛАШ
ТРАЖИ НА МОР-
СКОМ ДНУ!

ОБЈАШЊЕЊЕ ЗА АРМОНОВ
НЕСРЕЊНИ СЛУЧАЈ! АМИ... ТРЕ-
БА ДА ПОЖУРИМО... ДА ВИДИ-
МО ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ НЕКО
ЖЕЛЕО ДА НАС ОДМА-
МИ ИЗ РАКЕТЕ!

НА ДРУГОМ КРАЈУ НАСЕЉА...

СТРАНИ РАБОЛИ!
ЗБОГ ТОГА СТЕ НАС
УЧИЛИ ДА РАДИМО
И ШТЕДИМО...
ДА БИСТЕ НАС
ОПЛАЧКАЛИ!

БУДИТЕ
ЗАХВАЉНИ ШТО ВАМ
НИСМО УЗЕЛИ И
ЖИВОТЕ!

МРТАВ! А КЕ-
СА ЗА НОВАЦ
ПРАЗНА!

ТЕ ОПЕКОТИНЕ
НА НЕГОВОМ
ТЕЛУ... ТО ЈЕ ОД ВА-
ТРЕНИХ ШТАПО-
ВА ДОШЉАКА!

НА ЈЕДНОМ УСАМЉЕ-
НОМ ПУТУ...

УБИЦЕ!
МАЛО ИМ ЈЕ
БИЛО ШТО СУ ГА
ОПЛАЧКАЛИ!

ЊИХОВИ ВАТРЕНИ
ШТАПОВИ НЕКЕ
ЗАДРЖАТИ НАШ
ГНЕВ! БРЗО У
СЕЛО!

КАЖЕМ ВАМ...
ВИДЕО САМ СВО-
ЈИМ ОЧИМА...
УБИЈЕНОГ ЧО-
ВЕКА И ПРАЗНУ
КЕСУ!

ИСТЕРАЛИ СУ НАС
ИЗ НАШЕГ ДОМА...
УЗЕЛИ НАМ СВЕ
ШТО СМО ИМАЛИ!
ЗАР ДА ТРПИМО
СВЕ ТО?

МОРАМО СТАТИ НА ПУТ
ЉУДИМА СА ЗЕМЉЕ! ПРВО
СУ ОТИМАЛИ И ПЛАЧКАЛИ...
САД И УБИЈАЈУ ТИМ СВОЈИМ
ВАТРЕНИМ ШТАПОВИМА! ЗАР
ДА ТО МИРНО ПОДНОСИ-
МО?

НЕ!
ДА ИХ
УХВАТИМО
И ДА ИМ
СУДИМО!

ЗА ТО ВРЕМЕ У РАЗБОЈНИЧКОМ
СКЛОНИШТУ...

ХА! ХА! ОВО ЈЕ ДИВНО!
ДРУГИ РАДЕ... МИ
СЕ БОГАТИМО... А
КРИВИЦА ПАДА НА
ЉУДЕ СА ЗЕМЉЕ!

А АКО ИХ НА-
РОД ОСУДИ НА
СМРТ... ШТА
ЋЕМО Онда
?

...ОНДА ВИШЕ НЕ МОРАМО
БИТИ ДРУМСКИ РАЗБОЈНИ-
ЦИ! СА ОВИМ БОГАТСТВОМ
И ОВИМ ОРУЖЈЕМ МОКО
ЋЕ ПОСТАТИ НОВИ
ВЛАДАР
ЗОРНА!

ГЛЕДАЈТЕ
ОВУ ГО-
МИЛУ
МОЋИ!

ШТА ЛИ
СЕ ОПЕТ
ДОГАЂА?

НЕ ИЗГЛЕДАЈУ
КАО ДА СУ КРЕ-
НУЛИ НА ИЗЛЕТ,
ТО ЈЕ
СИГУРНО!

ИДУ ПРАВО
НА НАС!
ХЕЈ!
ШТА ЈЕ,
ПРИЈАТЕЉИ?

НЕ ИЗГЛЕДАЈУ
НИМАЛО ПРИ-
ЈАТЕЉСКИ...
НЕ СВИЂА
МИ СЕ
ОВО!

ХЕЈ!
ЧЕМУ ТЕ
МОТКЕ!

У овом броју:

- ВРЕМЕ И КАЛЕН-
ДАР КОД СТА-
РИХ СРБА
- ШУБЕРТ
ИЗБЛИЗА
- СТРИПОВИ:
Биш челик, Паја,
Мики, Флаш Гор-
дон, Бим и Бум, 7
патуљка и вешти-
ца, Томахаек и
Вучко

Професор патологије на Јелском универзитету, у САД, доктор ветерине Леон Вити није познат само као одгајивач и дресер паса-птичара, већ и по томе што више од половине чистокрвних паса те расе у Америци потиче из његових штенара. За време свог тридесетогодишњег рада са псима др Вити је био сведок низа занимљивих догађаја.

Птичар је свакако најобдаренији од свих ловачких паса и као створен да све оћуши и за свачим трага, од бубе па до кружније дивљачи. Да би трагао и за људима, треба га на нарочити начин припремити. Ја обучавам птичаре тек кад напуне годину

НЕНАДМАШНИ ТРАГАЧИ

дана, јер су пре тога расејани, „дећинасти“.

Дресуру почињем тиме што из суседства позovem неколико дечака, поређам их једног до другог и руке им намажем куваном цигерицом. Једном од њих још ставим кутију са цигерицом у џеп. Тада, на ланцу, одведем младог пса на други крај дворишта, до једног дела одеће која припада дечаку са цигерицом у џепу, и пружим му га да га добро оћуши. Затим пустим пса. Он сад треба да пронађе дечака чију је одећу омирисао. Ако пође прецизније трагом, заведен мирисом цигерице, добије ударац по њушци, али ако пронађе правог дечака добија цигерицу из његова џепа.

После сваког успеха пас мора бити награђен. Зато се догађа да се понеки преступник кога је пас открио необично изненади кад трагач, машући репом, весело седне пред њега. Животиња уствари чека свој уобичајени комад цигерице.

Познат је случај једног затвореника који је, успевши да побегне из затвора, полицијског пса који га је открио наградно унапред припремљеним комадом цигерице и затим опет умакао полицији.

Следећа етапа у дресури је вежба с вештачким траговима. Дечаци у групи побегну, па се

онда разиђу, а пас-трагач треба да прати траг онога чије је одело претходно оћушио. Да би дресер знао да ли пас иде по правом трагу, дечак кога „прогоне“ оставља за собом вештачке трагове, комадиће хартије или нешто слично. Изгуби ли пас траг, водич га опомене ударцем. Дечаци се често пењу и на дрвеће, што је веома корисно, јер тако пси брже науче да прате траг уздигнутих глава, по мирису из ваздуха.

После тридесетак таквих вежби при којима увек прате траг у дужини од осам километара, пси се одводе у неки други предео, где налазе на ново земљиште, друге људе и животиње, нове мирисе. И у-

право је невероватно како ови тек приучени пси-трагачи сигурно прате чак и трагове који се налазе у ваздуху.

Једном је требало ухватити преступника коме је на месту злочина испала марамица. Дао сам својим псима да је оћуше и они нас узбрзо одведоше до једне колибе удаљене више километара. Међу свакојаким кршом, у дворишту је стајао и један аутомобил чији је мотор још био топао. Пси су, дакле, успешно пратили траг иако се преступник довео аутомобилом! Затим су почели шапата да гребу по вратима колибе. Једна старица их отвори и пусти нас унутра, али је порицала да некога крије. Ме-

ђутим, пси пођоше према задњој просторији и почеше да скиче, са њушкама дигнутим према једном отвору на таваници. Полицајц отвори капак и нађе на тавану човека, који одмах признаде кривицу.

Та непоколебљива сигурност добро обучених птичара-трагача увек ме је задивљавала.

Мој пријатељ Чарл Хечинс, такође одгајивач паса и дресер, био је једном позван да са својим псима пронађе неког тешког преступника. Његови пси оћушили су капу коју је прогњени изгубио на месту злочина и без икаквог двоумљења упутили се у један мањни хотел, а затим у спаваћу собу, где су све узбуђено оћушили. После тога сншли су у ресторани и пришли једној празној столици. Тада је шеф-риф — јер то се догодило у Америци — покушао да од присутних сазна: ко је ту седео. Нико се није могао сетити.

У међувремену је у полицијски затвор доведено седамнаест лица осумњичених за злочин који је требало осветлити.

— Можда ће међу њима бити и онај човек из хотела, — рече један полицајц, па обротивши се Хечинсу додаде: — Хоће ли ваши пси бити у стању да га открију међу толиким другим особама?

Хечинс није био потпуно сигуран, јер је било протекло неколико часова од почетка трагања, па се пси можда више неће сетити одређеног мириса.

Кад су ипак уведени у одају у којој се налазило седамнаест осумњичених, пси их оћушише и стадоше пред једног младича чије се лице било изобличило од страха.

— Ево човека кога тражимо! — рече Хечинс.

— Али ја овог пса никад нисам видео! — повика младич.

— Ни он вас, — одврати му Хечинс — али вас је наћушио. И младич признаде злочин. Из искуства знам да преступници ретко поричу кривичу кад их открије пас. Уосталом, друго им ништа и не преостаје, јер пси по правили никад не греше.

Догодило се једном да је са неке фарме нестало старац који је у више махова изјављивао да ће се убити. Пси који су доведени да га траже одведо-

ше нас до једног бунара брижљиво покривеног железничким шинама. Иако је изгледало немогућно да је старац ту извршио самоубиство, јер сам не би могао поново да наместим шине, ипак је у њему нађен удављен. Да ли је извршио самоубиство или га је неко убио, никада није утврђено.

Једне магловите ноћи пре петнаест година, из чувеног америчког затвора Синг-Синг побегоше два заточеника. Стигли су до реке Хадзон и натерали једног рибара да их превезе чамцем на другу обалу.

Кад се рибар вратио, затекао је полицајце који су водили два птичара-трагача рибе длаке, с дугим опуштеним ушима, „изгужваних“ њушки и дубоких бора на челу. Ти чистокрвни птичари толико су смењани да је неко једном за њих рекао да изгледају „као да је

из њих испуштен ваздух из су се смежурали“.

Сад је рибар морао поново на другу обалу. Чим су пси крочили на земљу, почели су да њуше ваздух. Њихови пратиоци објаснили су рибару да су пси добро омирисали постољину бегунаца и да ће их сигурно пронаћи. И нису погрешили.

Њушкали су трагачи по влажној земљи и магли, увлачили у себе ваздух снажно као усисивач за праšину, а онда су кренули једном стазом и стали тек кад су стигли до неког напуштеног каменолома. Ту су подигли њушке у вис. Полицајци више нису сумњали. Један је узвикнуо:

— Излазите напоље, откривени сте!

И заиста, подигнутих руку два бегунаца су се предаде. Један од њих само је промрљао:

— Па да... пси-трагачи.

Тачно је да преступници имају много разлога да се боје чистокрвних трагача, али не и њихових зуба, јер ови пси уоштите нису опасни нити нападају човека. Расни птичар је доброћудан и питом. Пси ове расе не проналазе само злочинце, већ и многу изгубљену децу и омогућују им да се врате кућама.

Чак и данас, кад се за преступницима трага на најмодернији начин, уз помоћ савремене технике — аутомобилима, радијем, телевизијом, хеликоптерима — пас-трагач још је у многим случајевима драгоцен. У беспутним, ненасташним пределима он је управо незамењив.

Марке са ознаком тежине

Чак и многи страсни филателисти изненадиће се кад чују да поред обичних марака, оних на којима је обележена њихова новчана вредност, има и таквих на којима је означена тежина поштанских пошиљки за које ће бити употребљене. И не само то: постоје марке са ознаком и новчане и „тежинске“ вредности.

Првих година модерне поштанске службе, то јест одмах после појаве првих марака, начин одређивања поштарине био је прилично компликован, јер се узимала у обзир и раздаљина у миљама, и тежина писма.

Поштанске марке издате 1857 и 1858 године у Русији имале су у натпису не само вредност у копејкама, већ и ознаку за тежину. Натпис је гласио: 20 копејки за једну унчију тежине. У Авганистану су сличне марке издване све до 1925 године.

У Италији су 1854 и 1855 године издване марке које уопште нису имале ознаке новчане, већ само „тежинске“ вредности. То су биле марке само за службене пошиљке, уствари прве марке ове врсте на свету.

(3)

Историја једног сусрета

Умирао сам од туге и тескобе док себи нисам саградио колибу, док нисам над главом имао тршчани кров. Живот ми је изгледао кудикамо подношљивији кад сам се нашао у сопственој штенари. Али, требало је радити. Временом сам зидове свог стана обложио изнутра козјим кожама... Колико је кожа на то отишло? Како сам их зашивао? Жилама, господине! Али, тако вам пресвете богородице, зашто вам је потребно те да знате?

Селкирка је чудило интересовање с којим се старац распитивао о најситнијим појединостима из његовог живота, о његовом раду на острву. Причао му је како је после прве колибе саградио и другу. У једној је спремао себи храну, у другој је спавао.

Главна храна му је била козје месо и ракови. На острву је коза било много. Убијао их је из пушке док је имао барута. Кад је барута нестало, гонио их је са штапом у руци и у трку их убијао или хватао живе. Сталном вежбом постигао је такву брзину да је могао да трчи по шуми или да скаче са стене брже од најбрже козе. Једанпут су га морнари капетана Роџерса повели са собом у лов. Он не само да је оставио далеко иза себе најбоље тркаче, већ је прстигао и ловачког пса.

— Једном сам дуго гонио једну козу. На самој ивици провалије успео сам да је ухватим за рокове. Нисам могао да се задржим и заједно са својим пленом срушио сам се у амбис. Спасло ме је то што сам пао на козу. Од јачине удараца изгубио сам свест. Кад сам се пробудио, била је ноћ... Цело тело ме је болело. Нисам могао с места да се помакнем. Сунце је двапут излазило и залазило пре но што сам могао да скупићу снагу и допужем до колибе. Десет дана прележао сам на козјим кожама и, кажем вам, били су то те-

шки дани. Упознао сам страх од лагане смрти усамљеника.

У реци која је протичала острвом, а и у мору, било је много разних риба. Могао је лако да их лови, али се није усуђивао да једе рибу без соли. Бојао се да не оболи од скорбута. Највећа посланица били су му огромни речни ракови. Брзо се навикао да месо једе без соли и хлеба. У једној удолжини нашао је репу коју су, вероватно, посадити морнари који су пре њега боравили на острву. Та репа и неко зеље слично купусу служили су као одличан додатак његовом јеловнику.

— Јео сам само онда кад сам осећао јаку глад и одлазио сам на спавање кад су ми ноге већ клецале од умора. Уверавам вас, господине, то је веома здрав начин живота. Ох, тамо на острву увек сам имао залиху хране и свој дом. Нажалост, овде, у такованом домотину, тога немам... Селкирк се горко осмењивао и неко време је ћутао загледајући у пламен свеће.

— Ватра!... изговорио лагано. — Ватра! Велико благо у човековом животу, господине. Како је то огромно благо човек осети тек кад се нађе у таквој усамљености у каквој сам се ја нашао. Тада он схвата да је ватра његов друг. Не, мало је рећи — друг. Ватра је његов добротвор, заштитник. Ватра — то је оно што га одваја од дивље звери... Не, господине, није тешко добити ватру. За то су потребна два комада тврдог дрвета, пар јаких руку и велико стрпљење...

Трчећи по шумама и камењару, провлачећи се кроз шибље у потеру за пленом, Селкирк је брзо подерао одело и обућу. Требао је начинити одело и капу од козјих кожа; уместо конца послужило му је танко кожно ремење и жила, а уместо

сто игле — оштро избрушен комад гвожђа. Обућа му није била потребна: ишао је бос. Табани су му толико огурубели да се није бојао ни камења ни трња. Кад му се његов морнарски нож излизао до

саме дршке, начинио је нов од гвозденог обруча једног бурета које је нашао на обали. Изложио је обруч на комаде и брусио их о камен.

Човек се на све привикне. Привикао се и Селкирк на своју усамљеност. Престео

је да тугује. Истину говорећи, није ни имао времена за туговање: сваки његов дан био је борба за живот. Сваки посао кога се прихватио вахтевао је сву његову снагу. Кад би му се указао какав слободан тренутак, забављао се тиме да у кору дрвета урезује своје име. Седићи пред кућом или на обали мора, певао би на сав глас — шум таласа пратио је његову песму ништа горе од музике. Понекад је читао библију. Али, временом је почео да заборавља песме — није се сећао речи, бржао је мелодије, и библију је отварао све ређе... Покушао је да припитоми дивље козе и дивље мачке, којих је такође било много. Те мачке, које су ко зна кад донели неки морнари или гусари, помогле су му у борби с пацовима. Проклети, дрски пацови дуго су му загорчавали живот. Прождирали су му и поганили залихе хране, гризли одешу; они су га, ћаво да их носи, уједлали за прсте на ноzi док би спавао, а ноћу су дизали тавну буку да би се будио и скакао из постеље обливен хладним знојем... Почео је да припитомава дивље мачке и ускоро око његових колиба није било ниједног пацова.

У својој књизи капетан Вудс Роџерс писао је о Селкирку: „Тако је он у својој мучној усамљености победио тешкоће и најзад је у њој живео прилично удобно...“

— У тим речима има нешто истине, ма да то баш нису оне речи које би се могле применити на мој положај. Шта? Да ли сам био срећан? То питање никако не бих очекивао од вас, господине! Шта значи „срећан“? Има ли много таквих који су задовољни својим положајем? — Лукаво замрмривши, он погледа свог сабеседника. — Зар ви то, господине, не знате по себи и зар можете да кажете да сте задовољни својим положајем... и да сте срећни? Не, о томе не треба ни говорити...

(Наставиће се)

НАЈМАЊА КЊИГА

За најмању штапану књигу на свету сматра се примерак који је недавно набавила Конгресна библиотека у Ва-

шингтону. Величина ове књиге износи један квадратни милиметар.

★

СИКЕ НА ГВОЖЂУ

Када се Мартин Шефер из Новог Мексика одлучивао како да примени свој сликарски таленат, није узео ни хартију ни платно, већ се определио за — гвожђе. Данас је он надалеко познат по својим гравурама на гвозденим плочама. Вредност гравура није само у њиховој уметничкој лепоти, већ и у самој техници рада. Свако своје гвоздено „платно“ овај сликар претходно усипа, а затим оштрим челичним пером повлачи потезе.

★

ЗА ХРАБРЕ ПАЦИЈЕНТЕ

Један њујоршки зубни лекар установио је одликовања за своје најхрабрије пацијен-

те. За добро издржано бушење зуба добија се бронзана медаља, за вађење — сребрна, а они пацијенти који се одрекну анестезије добијају највише одликовање — велики крст за заслуге. Питање је само шта би било кад би пацијенти давали одликовања свом зубном лекару!

★

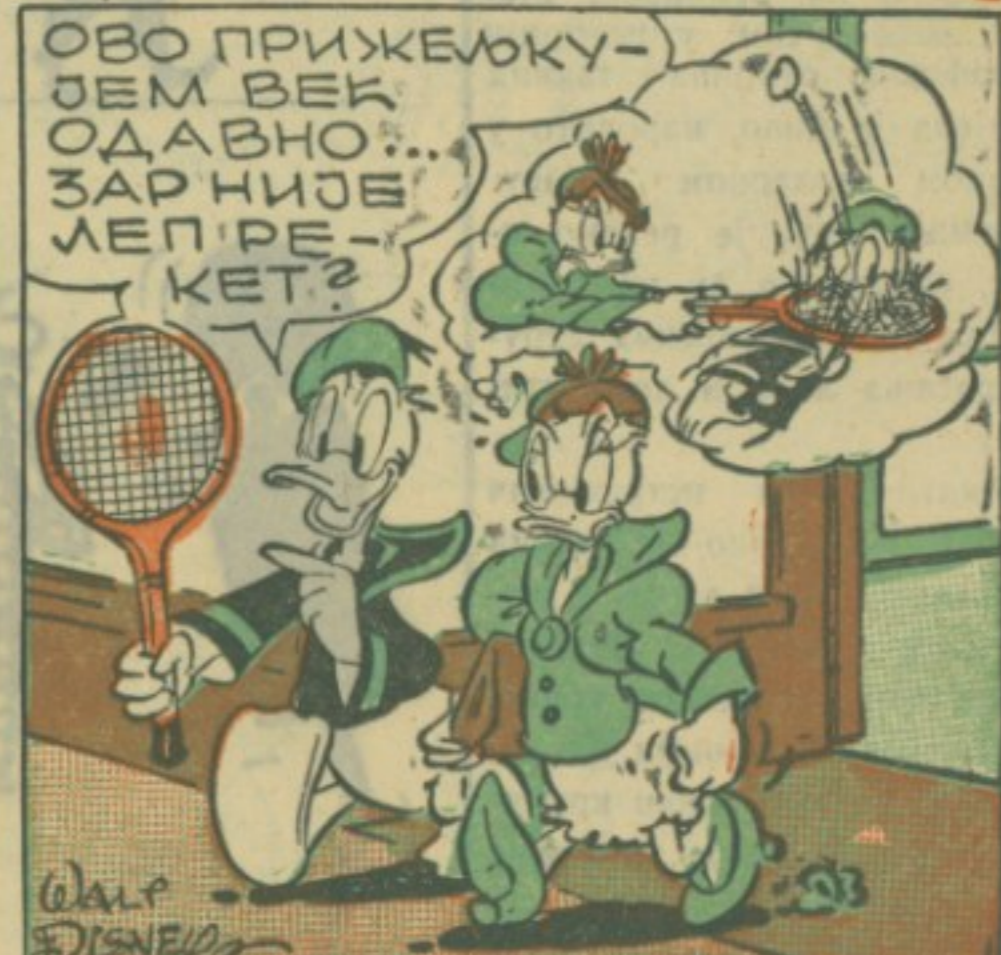
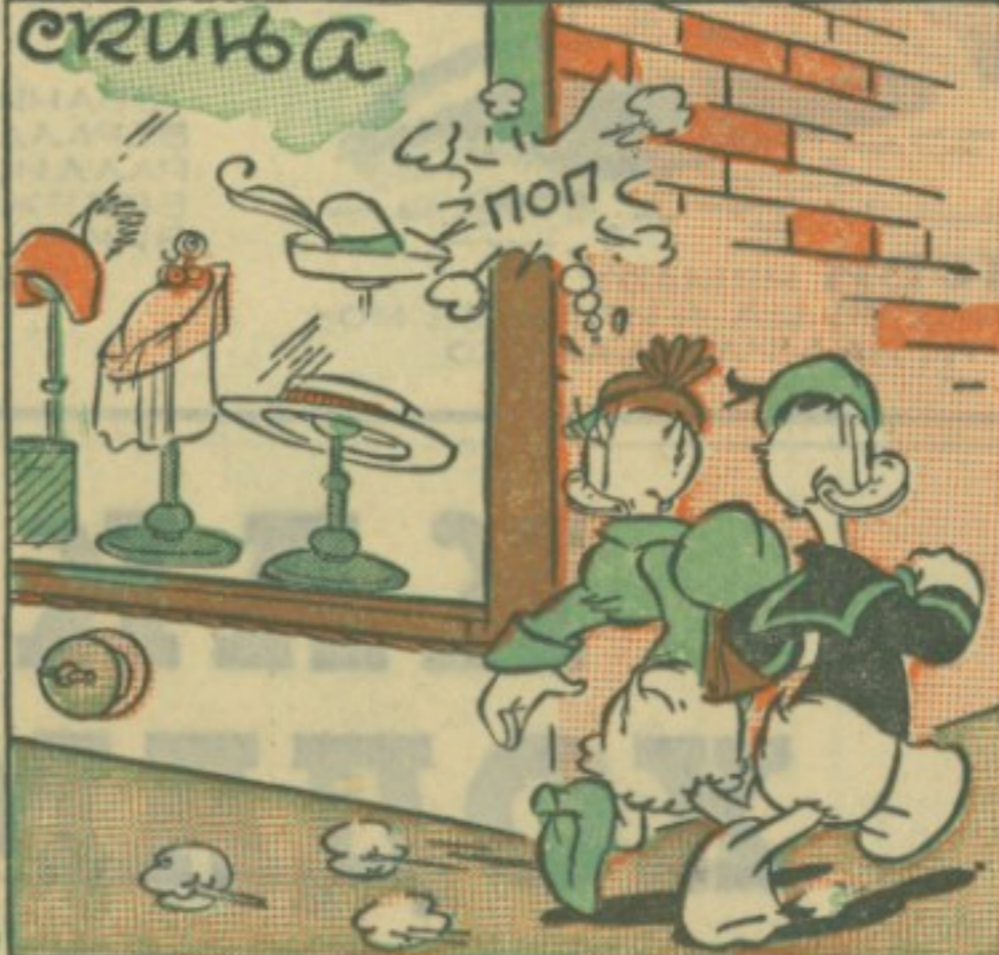
Тајна пингвиновог јајета

Како се млади пингвин излегу из јаја на арктичкој зими — то и данас претставља тајну за научнике. Сада се, помоћу специјалног апарата, врше опити и мерења да би се утврдила стајна температура у јајету ове поларне птице, у коме, упркос леду и ниским спољним температурама, постоје услови за развијање живота.

★

Магаре — «изгубљена ствар»

У одељењу за изгубљене ствари при железничкој експресној компанији у Венецији, држава Вашингтон, недавно се налазио један мали магарец. Доцније је установљено да је проглашен за „изгубљену ствар“ зато што је за време транспорта појео свој отпремни привезак, па се није знало коме га треба предати.

Борба овнова и људи

Сваке године у селу Цел-ам-Цилер, у Аустријском Тиролу, одржава се велика сеоска свечаност. Овај обичај стар је четири стотине година и некад је био празник сеоских пивара. Врхунац свечаности претстављају борбе између најбољих рвача Тирола и борбе најјачих овнова. Кад се „тврдоглави“ овнови сударе главама, тресак лобање о лобању одјекне на све стране. После завршеног такмичења најбољи рвач и најјачи ован добијају по врч најбољег пива.

Ради за дванаесторицу

Некада је на америчком Западу дванаест каубоја у току дана могло ласом да ухвати највише 200 грла стоке. Сада је и овај процес механизован. Начињен је један апарат у облику гвозденог кавеза, који се поставља на излазу из ограђеног простора у коме се налази стока. Како које говече уђе у кавез, „механички каубој“ га аутоматски хвата за врат и ноге, тако да жигосање непокретне животиње иде брзо. На овај начин може да се жигосе око 200 грла на дан — некадашња норма дванаесторице каубоја.

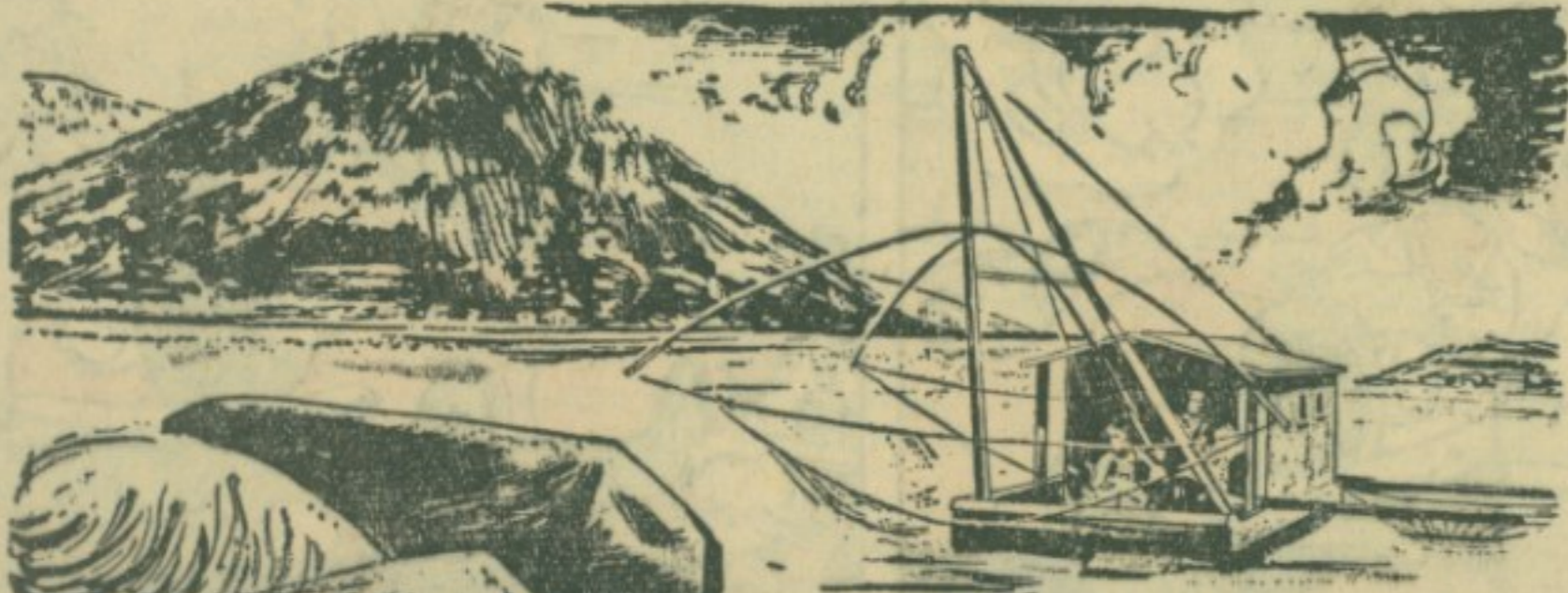
И ХЛАДНО И ТОПЛО И УМЕРЕНО

Венецуела је земља која има топла низине, хладне планинске пределе и области са умереном температуром. Захваљујући овој разноврсности климе, у овој земљи успевају шећерна трска — тропска биљка; кафеа и какао — биљке из крајева са нешто умеренијом климом; жито и остале биљке које расту у хладнијим пределима.

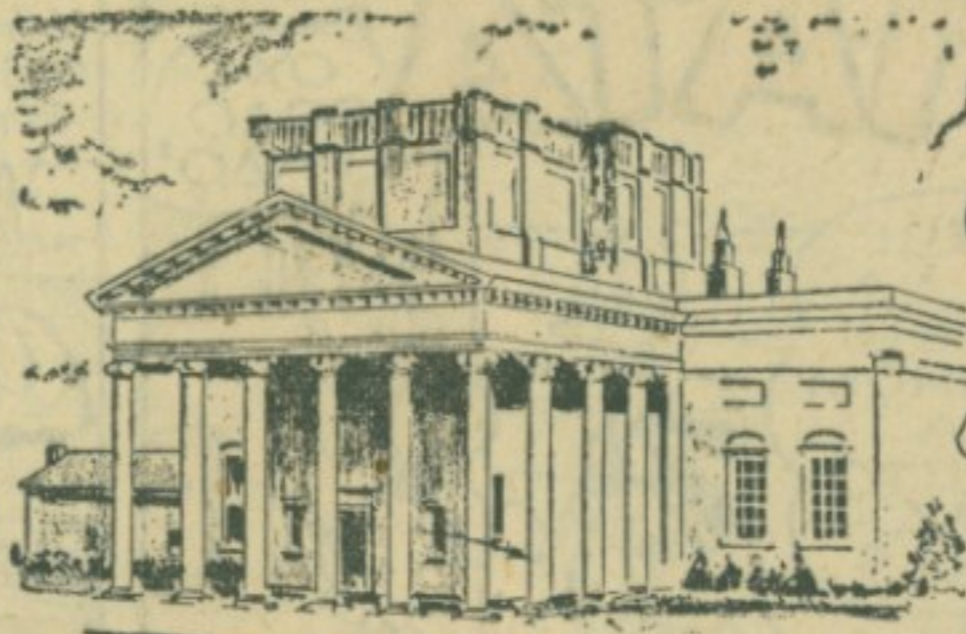
Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ШЕШИР-БРАО

У БЛИЗИНИ ДОУЧ-АЛТЕН БУРГА (АУСТРИЈА) НАПРАВЉЕНИ СУ 1683. АУСТРИЈАНЦИ ДОНОСЕЋИ ЗА ЊЕГА ЗЕМЉУ У ШЕШИРИМА НА ОВАЈ ЧУДАН НАЧИН ОНИ СУ ПРОСЛАВИЛИ ОСЛОБОЂЕЊЕ СВОЈЕ ЗЕМЉЕ ОД ТУРАКА

ГАТОН ХОЛ

ЈЕДАН ЗАМАК У ГАТОНУ (ЕНГЛЕСКА) ПУЊУ 381 ГОДИНУ БИРАО ЈЕ ДВА ЧЛАНА ПАРЛАМЕНТА КОЈИ СУ БИЛИ ИСКЛУЧИВО ЊЕГОВИ ПРЕДСТАВНИЦИ

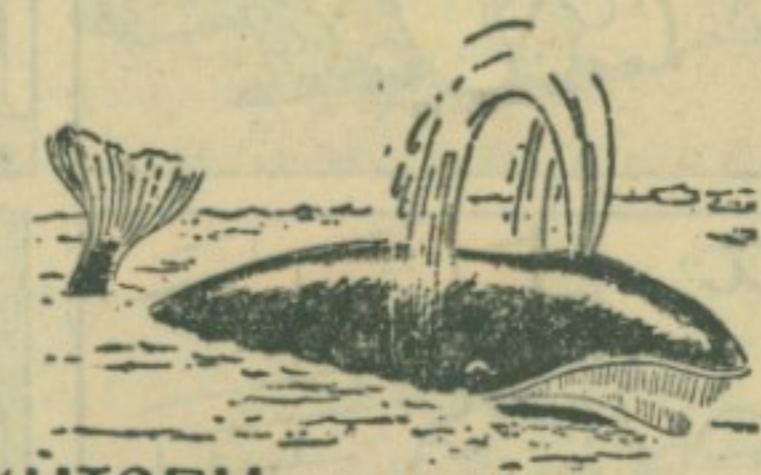

ЗАН МАРКЕТ КОЛАНИ (1772-1837)

ДОВАК ИЗ ДОЛИНЕ ЕНГАДИН, У ШВАЈЦАРСКОЈ, УВИДОМ ЈЕ 3.000 ДИВОКОЗА И СПАСАО 60 ЛУДИ КОЈЕ ЈЕ ЗАТРПАЛА ЛАВИНА

БАМБУСОВИ ШТАПИЋИ

БИЛИ СУ НЕКАД ЗАКОНСКО ПРЕДСТВО ПЛАЋАЊА У КИНИ

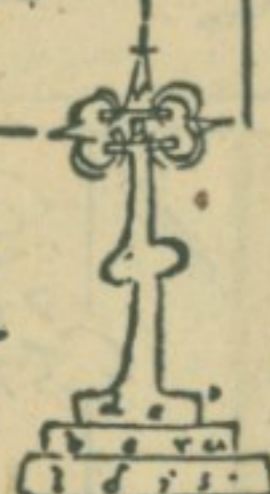

КИТОВИ НЕМАЈУ ГЛАСНИХ ЖИЦА А ИПАК СЕ МОГУ ЧУТИ НА МИЉУ ДАЛЕКО

„ВЕШТИЧНО ПРСТЕЊЕ“ ЗОВЕ СЕ ЈЕДНА ВРСТА ПЕСИУРАКА КОЈЕ УВЕК РАСТУ У КРУГУ

ЗВАНИЧНИ ПОТПИС БЕРАЛДУСА ДЕ БЕРАЛДИСА ЗАВНОГ БЕЛЕЖНИКА ИЗ ЛЕВИКА, У ИТАЛИЈИ (1527-1537)

ЖЕНЕ У ЦРНОМ

ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ ЈЕДНА ОСВАЈАЧКА ВОЈСКА, 1621. УБИЛА У ШВАЈЦАРСКОЈ СЕЛУ ШУЛС 128 ЛУДИ, СВЕ ЖЕНЕ У ТОМ СЕЛУ ЈОШ И ДАНАС, ПОСЛЕ 337 ГОДИНА, НОСЕ ЦРНИНУ

Земље откривене на невиђено

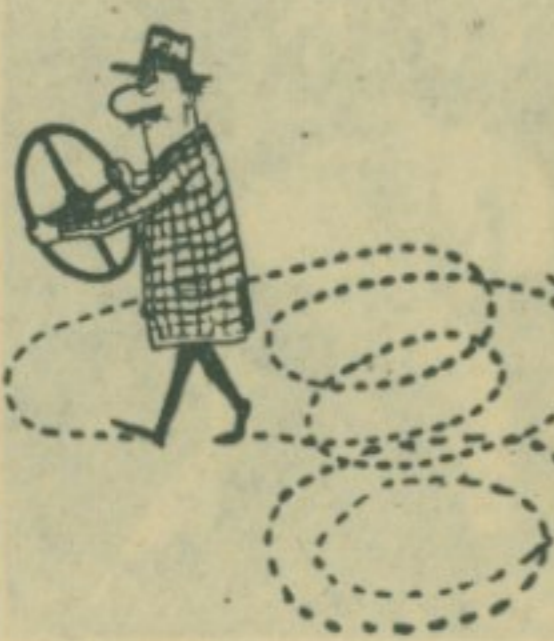
На први поглед изгледа немогућно да се нека нова земља открије — на невиђено. Међутим, у историји географских открића таквих случајева је било, нарочито у северном поларном појасу. Те земље, тачније речено острва, откривене су на основу проучавања морских струја, кретања леда и лета птица.

Познати руски истраживач Врангел закључно је према извесним знацима да се у једном делу Северног Леденог Океана мора налазити копно. Иако његови покушаји да стигне до њега нису били крунисани успехом, он је то копно унео у карту.

Године 1876. капетан Лонг наишао је тачно на том месту на бреговиту обалу и назвао је „Врангеловом Земљом“. Тек четрнаест година касније утврђено је да је то уствари острво.

Руски научник Крапоткин тврдио је да се у североисточном делу Баренцовог Мора мора налазити неко копно. Неколико година касније, тачно на означеном месту, једна аустријска експедиција коју су предводили Вајпрехт и Пајер открила је архипелаг познат данас под именом Земља Фрање Јосифа.

Совјетски научник Визе, 1924 године, унео је у карту место где се, по његовом чврстом уверењу, у Карском Мору морало налазити једно острво. Размер и облик острва нису били уцртани, јер га Визе заправо никад није видео. Године 1930. експедиција која је путовала ледоломцем „Седов“ утврдила је постојање тог, на невиђено откривеног, острва и дала му име Визеово Острво.

КАКО ХОДАМО?

Како ходамо? Чудно питање! Ходамо сасвим једноставно, онако како смо научили још кад смо напунили прву годину живота. Ходамо не мислећи о томе... Да, не мислећи. Јер кад бисмо мало размислили видели бисмо да то уопште није једноставно. Док ходамо, ми и не слутимо шта се све за то време одиграва с нама.

★ ★ ★

Сваки корак који начинимо захтева рад више од 300 мишића.

То је и разумљиво кад се зна да треба покренути читаву једну гломазну конструкцију, врло сложјену и лабилну, коју је тешко држати у равнотежи чак и у стању мировања.

Док се крећемо, сваки наш корак уствари је пад унапред, до кога не долази само захваљујући томе што се благовремено ослоњимо на другу ногу.

Ходајући, ми аутоматски исправљамо скретања до којих долази зато што је наше тело развијеније с једне стране, па тежимо да пођемо у том правцу.

Док ходамо, наш организам троши за око једну трећину више ваздуха него у седешем положају (24 литра у минути уместо 16).

При ходу нису запослене само ноге, већ и очи. Оне врше истовремено од 10 до 20 различитих операција — ради оријентације, процењивања раздаљине, дубине, перспективе и односа међу појединим предметима, утврђивања облика, боје итд.

Не мирују ни зглобови нашег тела. Они изврше око 1300 покрета сваког минута.

Ходајући, искористићемо атмосферски притисак, који делује на зглобове, с безваздушним простором у њиховој унутрашњости, и „придржава“ ноге, чинећи их као перо латинаца.

Искористићемо и Земљину тежину, која вуче наниже ногу тек што смо је подigli и одржава је затим у покрету, као шеталицу на сату.

Укратко, човек који хода личи на машину с клатном, којој Земљина кугла служи као привлачна сила.

Берзелијусови „ужасни“ знаци

Многим заслугама великог шведског хемичара Јенса Јакоба Берзелијуса (1779—1848) жете и та што је први увео називе елемената и хемиске знаке какве данас употребљавамо. „Хемиски знаци треба да буду слова, — писао је он — ради лакше с којом се читају и да не би ружили штампању књигу. Отсада ћу ја узимати за хемиски знак почетно слово латинског имена елемента, као што следи: Carbo = C, Hydrogenum = H, итд.“ За означавање једињења Берзелијус је употребно формуле, из којих се на први поглед може видети из чега су она састављена.

До тада је у хемиској номенклатури владало право шаренило. Употребљавано је мноштво сликовних и других знакова, с тим што је једна иста материја означавана на више начина и имала по неколико различитих имена. Да ствар буде још компликованија, није било опште усвојених знакова. Овај хаос, који је читаво једног хемиског списка чинио изванредно тешким, а често и немогућним, ишао је у прилог алхемичарима, јер је прикривао шарлатанство велике већине њих.

Јасно је, помислићете, да је оваква практична замисао каква је била Берзелијусова морала добродоћи свим правим научницима, који су је сигурно одушевљено прихватили. Али, није било тако. Као и свака нова идеја, и ова је морала да крчи себи пут. По речима Далтона, такође великог хемичара, „студенти су више волели да се муче с хебрејским писменима него да дешифрирају ужасне Берзелијусове знаке“.

Бразилијански научник Харолд Шулц провео је много година међу Индијанцима у џунглима Бразилије. Најзбудљивији доживљаји за то време били су му сусрет са племеном Умутина и растајак с њима.

Међу Умутина — Индијанцима

Све до 1943 године врло се мало знало о обичајима и веровањима племена Умутина. Желео сам вато да га ближе упознам и кренуо сам у покрајину Мато Гросо, где оно живи. Данима сам се возио камионом под сунцем које је немилосрдно пекло. Кроз равницу, уместо пута, водио је само траг од точкова воловских кола. Ту и тамо појавило би се какво мало насеље с кућама од блата. Кад смо се приближили реци Парагвај, почеле су шуме. То је била постојбина Умутина-Индијанаца. Пре пола века, ово моћно племе водило је тешке борбе против белаца, бранећи храбро своју земљу. Али, шта су могли лукови и стреле против пушака и митраљеза? Препреивши велике губитке, племе се повукло дубоко у шуму.

Зауставили смо се код велике куће покривена лимом — продавнице јединог трговца у целом крају. Његове муштерије су копачи дијаманта који у Мато Гросу траже срећу. Кад је чуо за моју намеру да посетим Умутину, зачуо се: „Зар се не бојите тих дивљака из џунгле?“ Упитао сам га зашто тако мисли кад је познато да су они умирени још 1911 године. „Ја им не верујем,“ одговорио је трговац. „Они су људоджери“.

Одатле сам наставио пут до станице „Индијанско братство“. То је велики четвороугао од зграда у коме се налази администрација, индијанска школа и болница. Околу су два реда колиба, које насељава око 200 цивилизованих Индијанаца. Кад је шеф станице чуо да идем код Умутина, рекао је да претходно морам бити најављен. У том циљу послат је један Индијанац. После неколико дана приметио сам над џунглом облаке дима. То су били знаци да они долазе.

Чудан поздрав

На вилици шуме појавила се група Индијанаца и потрчала према нама у борбеном поретку. Читаво тело било им је обојено црвено, док су на лицу имали црне и жуте пруге. Носили су велике лукове и стреле и заглашно викали. Кад се зауставили, запели су лукове и стреле усприли према нама. Изгледало је да су спремни за напад. Коноци луко а су вазујали, али стреле нису полетеле. Индијанци су се затим мало повукли, па онда поновно прешли у напад. То се поновило три пута. Схватно

сам да је ово њихов начин поздрављања, као код нас руковање. После тога су ми пришли и тихо запитали: „Мистекаме, мистекаме?“ (Ко си и како се зовеш?) — Мистекаме Харолдо, — одговорио сам. Понављали су моје име прво погрешно, а затим све тачније. Потом су се и они представили: најстарији се звао Јукуепа, његова два сина Катута и Јулапаре, а зет Хашипа. Мало касније дошао је и Атукаре. Свакоме од њих поклонило сам по секиру и нож, а они мени стрелу украшену орловим перјем.

Гласници су ми рекли да су Умутини недавно уловили доста рибе, али осећају велику nestaшницу сировог шећера и брашна од маниоке. Позвали су ме да их посетим и да им те намирнице понесем као поклон. Исте вечери кренули су ка свом селу удаљеном око 60 километара.

Два дана касније пошао сам им у посету са шест индијанских веслача. Вожња чамцем трајала је два дана. Било је мрачно и падала је киша кад смо стигли у село. Куће су личиле на пластове сена. Пси су завјали, а деца плакала. Запознао сам многе припитомљене птице, а две црне роде грејале су се крај ватре као људи. По веровању Умутина, у неким од тих птица налазе се душе њихових предака, док друге чекају да их приме. Свако још за живота бира животињу у којој ће после смрти да „продужи живот“.

У селу сам провео око три месеца. Баш тада су завладале епидемије великог кашља и дизентерије. Настали су пожари шума, који су захватили и поља. Дивљач је побегла, а у исушеним речним рукавцима више није било рибе. Појавили су се и скакавци. Смрт је харала џунглом.

Неуморно сам снимао на филмску и магнетофонску траку и белажено све што сам видео и чуо око себе.

Једног дана приметио сам да мушкарца нема у селу. Сазнао сам да дубоко у џунгли припремају место где ће да изводе своје игре у част мртвих. Присуство белог човека било је непожељно, али сам богатим поклонима успео да их одоброловим: снимио сам обред који долге ни један бел човек није видео.

Кад сам се вратио у своју колибу, видео сам да моја пушка и ловачки нож нису на свом месту. Сазнао сам да их је мој сусед Купо, Индијанац који је провео неко време међу белим људима, узео и отишао у лов. Са Купом сам

живео у пријатељству и вато сам био спреман да пређем преко тога. Али кад сам чуо да ће се Купо валдржати у лову десетак дана, био сам љут.

Без оружја се нисам могао упутити сам кроз џунглу, а нисам желео ни да будем толико дуго без пушке и да чекам да ме Индијанци снабдевају месом. Зато сам пред његовом женом и децом рекао да се љутим.

Због увреде...

После неколико дана угледао сам Купа како пред својом колибом дере удовљену дивљач мојим ножем. Упитао сам га шта то треба да значи, а он ми је без речи пришао и зарио ми нож у раме. Кад је поново замакнуо, окренуо сам се и стао да бежим, али сам се саплео и пао. Купо се сагао да ме убоду. Дигао сам ногу и ударио га свом снагом. Нож му је испао из руке. Скочили смо обојица, али ја сам био бржи и дочепао се ножа. Он је онда потрчао ка колиби и узео моју пушку.

Једва сам стигао да се некако закљоним иза једног стабла кад је одјекнуо први пуцањ. Метац ми је ипак прошао кроз леву руку. Опалио је поново и погодио ме у груди. Почео сам да бежим ка кукурузишту. Срећом, трећи и четврти пут је промашио.

Ушао сам дубоко у кукурузе и мислио шта да радим: тешко рањен, сам, далеко од белих

људи. Нисам знао како ће се држати остали Индијанци. Било је подне. Сунце је пекло. Лева рука ми је висила, а у два маха ми је пошла крв на уста. Мрави су почели да мисле по мени и да уједају.

Легао сам, изнемогао. Чуо сам шуштање кукуруза и корак. Иако сам веровао да је то Купо, нисам могао ни да се макнем. Али, то је био Јарепа. Кад ме је спазио, крикнуо је и отишао. Скупио сам све снагу и устао. Стигао сам до првих дрвета џунгле и тада изгубио свест. Кад сам дошао себи, поред мене се налазио Јарепа с још једним Индијанцем. Обојица су имали велике ножеве. Био сам спреман на најгоре. Али, на моје изненађење, оба Индијанца су — плакала.

Направили су носила од грана и пренели ме у село. Тамо сам имао сандук с лековима. Покушао сам да себи дам инјекцију против тетануса. Рука ми је била сувише слаба. Шприц је пао и разбио се.

Тада је дошла Купова жена и опрала ми рану сланом водом. То је било утешно, али је зато порука коју ми је допела била страшна: Купо ће доћи и довршити оно што је започео.

— Зашто? — упитао сам.

— Грдили сте га пред децом. То га је дубоко увредило, а пошто су му бели људи убили оца и стрица, хоће да се освети.

Нашао сам у свом сандуку поклон за Купа и дао га његовој жени да му однесе.

Око мене су се окупили Индијанци. Сви су били озбиљни. Атукаре је рекао да ће ме бити и да ће убити Купа. Одвратио сам га од тога. Замолуо сам поглавнику да пошаље неког до индијанске станице да би затражио помоћ за мене. Нико није хтео да крене ноћу, јер су се бојали змија. „Сутра,“ рекли су, али ти ћеш и тако умрети“.

Ујутру је дошла Купова жена с лековитим травама и прелила ми рану. Од ње сам сазнао да је Атукаре отишао у индијанску станицу. Но, како Умутини имају исту реч за болест и смрт, управник је поверовао да сам мртав и послао телеграм мојој породици у Рио де Женеиро. Ипак је с групом наоружаних Индијанаца дошао у село да види шта је са мном. Изненадио се и обрадовао кад ме је видео. По-нели су ме у мрежи обешеној о дугачку мотку. Тако смо прешли шездесет километара кроз џунглу, све до станице „Индијанско братство“.

Против буке у великим градовима

Око половина градског становништва у Западној Немачкој жали се на неподношљиву даноноћну буку, а 25 отсто грађана каже да због те буке сваког јутра одлази на посао недовољно испавана, што, разуме се, утиче на њихов редни учинак. На основу ових података, до којих се дошло на основу једне веома добро организоване анкете међу запосленим становништвом свих већих западнонемачких градова, власти ће предузети опсежне мере како би градску буку, особито у часовима предвиђеним за одмор, svelе на најмању меру. Биће предвиђене оштре казне: одузимање радиопарата или музичких инструмената, уз осетну новчану глобу, од особа које не буду поштовале прописе о узбујању буке.

ШУБЕРТ

тељ скинуо свој фрак и пружио му га. То је тек ужаснуло младина који најзад умаче кроз ходник за послугу и трчећи стиже у Ленкајеву гостионицу. Са уздахом олакшања сео је за први слободан сто и поручио пиво.

Тај музичар био је Франц Шуберт.

Какав је био те вечери, такав ће углавном остати читавог свог кратког живота. Он никад неће постићи успех који би му, поред заслужене славе, могао донети и економску сигурност. За разлику од својих чувених претходника и савременика, он се није могао похвалити пријатељством ни са владаоцима, ни са богатим месецанама; чак ни са виђеним личностима културног живота. Око њега није се створио никакав мит.

Ни у љубави није имао много среће овај композитор који је својим песмама створио нову врсту романтичне и страсне музике. Један једини пут помишљао је на једну жену као на будућег друга у животу. Била је то Тереза Гроб, ћерка учитеља. Три године је она чекала Шуберта, који је био сувише сиромашан да би могао да се ожени. Најзад, повиновала се савету родитеља и удала се за једног трговца. Тако је и овај нагавештај љубавног романа ишчезао из Шубертовог живота.

Био је можда још један. Неко време поучавао је из музике две ћерке грофа Естерхазија. Студа је ника легенда о

идеалној љубави према старијој, шеснаестогодишњој Каролини. Једног дана она упита учитеља зашто јој не посвети неку од својих композиција, као што музичари обично раде. Сиrotи младих једва је успео да промуца: „Али, све што сам ја написао посвећено је вама“.

Можда је то било једини пут што је нашао храбрости за љубавну изјаву, макар и у овако увијеном облику.

Његова мало привлачна спољашњост — бар тако је он мислио о себи — чинила га је још повученијим. На његовој снажној, здепастој фигури исти

вист. Његов начин слушања одавао је дубоку пажњу, седео је непомичан и ћутљив, с рукама на устима, полускlopenих очију иза стакала наочара, тако да су изгледале још мање и продорније. Био је кратковид и сматрао је наочари неопходном допуном сопствене личности, па их ни-

да их штампа, али аутор је од тога имао малу корист. У јуну 1825 Шуберт је упутио Гетеу неколико својих најбољих песама које је био компоновао на текстове великог песника: Постилон, Кронос, Миџон, Ганимед. У исто време Гете је добио сличну пошљику и од Менделсона. Само, док је Менделсону одговорио љубазним речима, није се удостојио да напише ни једну једини ред „непознатом“ Францу Шуберту.

Шуберт се није увредио. Као што је написао о њему пријатељ Шиндлер, „његов живот није упознао висине ни дубоке поноре. Интерес, егизам, жудња за славом — били су му непознати. Био је осетљив на критике које су га погађале својом тачношћу, али потпуно равнодушан на похвале“.

Шуберта нико никад није сматрао за „чудо од детета“ мада је почео да свира на клавиру и да компоује још како дете, по угледу на Моцарта. Његове руке с кратким, дебелим прстима нису биле баш идеалне за пијанисту, али је ипак одлично свирао, не само на клавиру, већ и на виолини.

Једини велики концерт сопствене музике Шуберт је дао осам месеци пред своју смрт у аустријском Музикферајну.

Многобројна публика и приход од осам стотина форинти учинили су да се почне заносити многим плановима, који су најкалост остали неостварени.

Певац Фогл, који ће постати пријатељ Шубертов и најбољи интерпретатор његових вокалних композиција, рекао је о њему „да није био довољно шарлатан и комедијаш да би се наметнуо публици“, у чему је имао право. Фогл је од свега највише волео Шубертове песме, којих је компоновао око 600; међу њима прекарсни циклус „Зимско путовање“.

Позната је прича о Шубертовој здравници у спомен Бетовена, кога је необично ценио. Кад је Бетовен умро, Франц је био на пратњи носећи бакљу све до гроба. На повратку у град свратио је с пријатељима у једну гостионицу да напије чашу за покој несталога. Но, после тога Шуберт је дигао чашу „ономе који први буде пошао за Бетовеном“.

Он је био тај први. Умро је свега двадесет месеци касније, 19 новембра 1828. Био је тек напунио тридесет и једну годину живота.

ЕЛЕКТРОШОКОВИ У СТАРОМ ВЕКУ

Стари Грци и Римљани познавали су особину рибе дрхтуље да својим додиром проузрокује електрични удар. У то време није се знала права природа ове појаве, али су римски лекари употребљавали као лек тајанствени флуид који је риба испуштала. У првом веку наше ере главобољу су лечили стављањем дрхтуље на главу пацијента; ту би је дражили све док не би дошло до електричног удара. Пацијент би услед тога прво пао у стање ошамућености, после чега би наступило олакшање. Исти „лек“ примењиван је и против епилепсије, костобоље и за ублажавање порођајних болова.

Да је ова особина дрхтуље била позната и старим Грцима види се из једног Платоновог дијалога који носи наслов „Менон“. У њему Платон, разговарајући са Сократом, каже: „Ако могу да се усудим на једну шалу у вези с тобом, ти ми личиш, како по изгледу тако и по моћи коју имаш на друге, на рибу дрхтуљу која опчини оне који јој се приближе или је додирну, онако као што си ти опчини мене“.

Оно „ло изгледу“ свакако је алузија на Сократову здепасту фигуру која је Платона потсетила на рибу дрхтуљу.

цала се крутна глава с коврцавом, немирном косом. Пуно лице, веома густе обрве нос помало затупаст, нису доприносили да општи утисак буде повољнији.

У то време друштвени живот Беча одвијао се добрим делом у пивницама и гостионицама. У њима је Шуберт провео своје најпријатније часове, у друштву младих уметника „који су много обећавали“, али који су тренутно били правних џепова. Тамо би Франц „Швамер“ (мала печурка, како су га у шали звали) сатима седео за клавиром и свирао музику за игру за своје другове.

Шуберт се већ од раног јутра лађао посла и компоновао је све до два или три часа по подне. После тога излазио је да се нађе с пријатељима. Увече никад није компоновао.

Кати Фредих, пријатељица песника Грилпарцера, оставила нам је један топао опис Шуберта музичара. Он је искрено хвалио музику других композитора кад год би она то заслуживала и бранио је од критичара. Кати пише да он „није знао за професионалну за-

Драклера донела му је сто форинти. Али, ускоро је увидео да је чак и „пишући музику за новац“ једва успевао да заради довољно за живот. Разочарања нису била ретка. Једном је конкурисао за место директора оркестра, али уместо њега узели су једног зналицу и дилетанта, неког Вајгла. Шуберт никад није успевао да задобије наклоност утицајних личности, јер његов карактер није подносио сарваљност.

Пријатељи који су навраћали код њега често су га затицали како повлачи петоструку линије по хартији, јер није имао чиме да плати нотне списе. А нотне хартије му је требало много. Као да је знао да му остаје мало дана, Шуберт је компоновао невероватно брзо.

Издавачи су за Шуберта претстављали неосвојиву тврђаву. Право је чудо како су ти људи тврдоглаво одбијали да штампају дела младог композитора. Прве збирке његових песама објавио је 1820 године неколико пријатеља о свом трошку. Тек после тога нашао би се понеки издавач

ПРИРОДНИ ФРИЖИДЕР

Неки Мартин Чернолт, копајући бунар на свом имању на Ликует Платоу, у Британској Колумбији, открио је једну малу пећину обложену ледом. Он је одмах обуставио копање, јер је на овај начин добио природну хладњаку. То се догодило пре 24 године и Чернолт још и данас чува у њој воће, месо и друге производе добијене са свог имања.

ПРОБУЂЕНА САВЕСТ

Недавно је у граду Суита, близу Осаке у Јапану, украдено 15 хиљада јена из стана Јунисаке Фуџисаки. После два дана, Фуџисаки је у својој соби нашла коверат са десет хиљада јена и пропатрним писмом из кога се види да је лопов била жена. Она пише: „Учинила сам ужасну грешку али била сам присиљена. Враћам вам овај део новца јер ме мучи савест. Остатак од пет хиљада послаћу вам чим могу.“

БУДУЋИ ШАМПИОН

Валерија Стил из Сан Франциска нема још ни три године а већ плива кроз и учи леђни и прсни стил. Морали су је научити да плива јер се већ двапут давила. Чим види воду, одмах хоће да скаче у њу. Овако јој више не прети опасност од даљења.

ШТА ТО САД ЗНАЧИ?

Није било нимало лако ухватити овај израз на лицу несташне девојчице и истовремено зачуђен покрет главом изненађеног телета. „Шта то сад значи?“ — вероватно би казало кад би знало да говори.

ВРЕМЕ И КАЛЕНДАР старих Срба

У српском народу време је замишљено као нешто што неприметно пролази, тече, лети. Човек је ту са свим немоћан, он време не може зауставити, нити успорити, или убрзати, као ни догађаје које оно носи.

Божанство времена

Некада је код Срба свакако постојало неко божанство које је управља временом, као што је код Грка био Хронос, али се о њему сада може само нагађати. Свакако да се изгледа дели лик тога божанства крије у старцу који „Једнако мота мотовилом“. Овај старац — вели се у једној старој народној приповеци — мота дан и ноћ, како сам каже једном путнику који на њега наилази ноћу. Путник који такође није обичан човек већ неко божанство из старих времена, кад чује од њега да ће скоро зора, зграби га, веже и застави му мотовила рекавши:

„Док се ја не вратим да не буде зора!“ Путник је тиме заставио време, јер није свануло док он није стигао и одвео старца и његова мотовила. У другој причи, уместо старца јавља се Госа који такође мота дан и ноћ.

Из овога се види да је наш народ замишљао време као неку бескрајну нит коју намотава неко божанство, вероватно Усул.

Прва мера за време

Да би у непрекидном току времена установио делове једнаког трајања потребне у сваки даншњем животу, човек се морао послужити неким спољним знацима који се правилно понављају, а независни су од ње гових субјективних осећања. Сада нам стоје на услузи разни механички часовници и друга средства која је наука открила. Али примитивни човек ништа слично није имао, па се морао послужити природним појавама.

Прво је запазио смењивање дана и ноћи, али је без ведике муке могао да утврди да им је дужина променљива. Мада најстарији људи нису имали могућности да са нешто више тачности одреде укупну дужину дана и ноћи, ипак је дан и ноћ била њихова прва временска јединица. Срби су све до новог века одвојено рачунали дан, а одвојено ноћ. Учени људи делили су дан на 12 часова, али су их бројали од шест ујутру а ноћ такође на 12 часова, почев од шест по подне. Како су располагали сунчаним и пешчаним часовницима, могли су и дану и ноћу знати колико је сати.

Доста рано, већ на почетку 13 века, код нас су били познати и механички часовници. Њих је било по манастирима и дворцима у Дубровнику. У руским летописима забележено је како је један Србин, монах Лазар из Свете Горе, начинио такав сат и поставио га на цркву у дворцу великога кнеза у Москви. Овај његов изум избио је часове ударцима чекића о звоно, изазивајући дивљење Московљана.

Народ се углавном равнао по Сунцу и звездама. Срби обично оцењују време по висини Сунца и кажу да је оно отскочило за два, три или више копаља. Неки то чине по дужинама сенки; жене по сенци од кунџог прага знају кад треба носити ручак радницима у пољу, а људи изврну капу и према томе докле пада сенка њене ивице утврђују које је доба дана. Ноћу се управља по звездама. За ово је најважније сазвезђе Велики Медвед, које се код Срба зове Волон или Волујари, а затим Лабуд, коме су због распореда најсјајнијих звезда дали име Крст. Посматра се колико су ове звезде високо на небу и како су нагнуте. Време пред излазак Сунца обично се процењује по висини Данице (планета Венере).

Месец и недеља

Лако падају у очи и мене Месеца, мада је потребна извесна пажња да би се утврдило њихово периодично враћање. Реч Месец има исти корен као „мера“ и „мерити“, те је јасно да је он служио као мера за време. Уосталом, код Срба иста реч означаје и небеско тело и време за које се обреде све његове мене.

Код Срба је месец почињао младимом. У некадашњем њиховом календару, као и код осталих Словена месеци су носили песничка имена по карактеристичним обилазницама у природи. Тако је март био брезан (од бреза), или лажак, зато што је варљив. Април је травањ, по трави која у то време избија, а мај је шетањ, по цвећу. Липањ-јул добио је име по цветању и мирисању липа, а септањ-јул зато што се у то време жање срном, јтд.

Недеља је постала из потребе за мањом временском јединицом. Код разних народа она је различито трајала. Садашњу недељу од седам дана имали су Кинези Индуси Јевреји Арабљани. Египћани су прво имали недељу од десет дана, а касније су прихватили седмодневну. Мексиканци су знали за недељу од пет, а Перуанци од девет дана, као неко време

и Римљани. Намера је била да се месец подели на равне делове, али то није успевало, јер од једне до друге младине прође 29,5 дана.

Словени су бројали дане у недељи, па отуда њихова имена долазе од бројева: уторак од старог облика за други (втори), четвртак и петак од четврти и пети. Пошто средна значи средину недеље, закључује се да су они имали недељу од пет дана и да су дане бројали почев од понедељника. Касније, под страним утицајем, додали су својој недељи још два дана, суботу и недељу. За четвртак се зна да је био посвећен богу грома — Перуну. Али, и други дани су свакако припадали појединим божанствима, те се отуда код Срба празнују света Среда, Пе-

так, Субота и Недеља, личности које немају никакве везе са хришћанством.

Како је постала година

Још и пре но што се човек почео бавити земљорадњом годишња доба су много утицала на његов живот, а утолико више сада кад су пољопривредни производи постали његова главна храна. Требало је на неки начин утврдити време за обављање појединих радова у пољу, и то по сигурним и непроменљивим знацима, независним од људи мразева, киша или ветрова. И ови знаци морали су се наћи опет на небу. По њима је утврђена дужина године, бројани су месеци, недеље, дани. Тако је постао календар.

У почетку је изгледало да се годишња доба смењују после дванаест месечевих мена, па је уведена месечна година. Али пошто годишња доба зависе од Сунца, лако се увиђа да по оваквом рачунању већ после три месечне године пролеће заостаје за читав месец, а да после девет година уместо очекиваног пролећа тек почиње зима. Све само зато што је месечна година за је-

данаоет дана краћа од сунчане. Као и други народи, и Срби су у почетку имали месечну годину, али су је већ доста рано, свакако пре доласка у додир с Византијом, исправљали доводећи је у склад са кретањем Сунца. Они су знали да Сунце у подне достиже свој највиши дневни положај на небу као и да се висина овог положаја мења: највећа је лети, о дугодневници, а најмања зими, кад је дан најкраћи. Пошто је Сунце замишљено као живо биће, божанство, говорило се да је оно зими младо, а затим у току пролећа/јача, да би с летом дошло до највеће снаге. Од јесени почиње да опада: слаби и умире.

Пошто се тако затвори круг навраши година — Сунце се опет рађа. Рођење младог бога Сунца, Божића, свечано се прослављало као почетак нове године. Тада су приношене жртве у плодовима да би Сунце омогућило добру жетву у години која наступа, и палио се бањак да би се магичним путем потстакло Сунчев оган и да се у сваку кућу, симболично, унесе нова светлост и топлиота.

Занимљиви Угао

СЛЕПИ МИШЕВИ УПОТРЕБЉАВУ „РАДАР“ ДА ИЗБЕГНУ ПРЕПРЕКЕ

ДОК ЛЕТИ КРОЗ ВАЗДУХ, СЛЕПИ МИШ ИСПУШТА ЗА МУДСКО УХО НЕЧУЈНЕ КРИКЕ КОЈИ СЕ ОДБИЈАЈУ ОД ПРЕПРЕКА НА ЊЕГОВОМ ПУТУ

МАЛАЈСКИ ПАПАГАТ УВЕК СПАВА У ГЛАВОМ НАДОСВ

ОСЕ

ОСУ УБИЛЕ ЈЕДНУ ВЕВЕРИЦУ И ОКО ЊЕ САГРАДИЛЕ СВОЈЕ ГНЕЗДО (У ВИЛИЖАМСПОРТУ, У АМЕРИЦИЈОЈ САЗВЕЗНОЈ ДРЖАВИ ПЕНСИЛВАНИЈИ)

ПУЖЕВИ

У БАХР-ЕЛ-ГАЗАЛУ (АФРИКА) ВЕЛИКИ СУ КАО НАРАМЊЕ

ВЕЛИКА УШАТА СОБА

ДОВИЛА ЈЕ ТО ИМЕ НЕ ЗБОГ СВОЈИХ УШИДУ, ВЕА ЗБОГ ДВА ЧУПЕРКА ОД ПЕРЈА КОЈА ЛИЧЕ НА УШИ

Мала »блаіак« на гну мора

Готово увек кад неки брод потоне, ваједно с њим оде на морско дно и извесна мала свота новца — метални новчићи који су, кад се брод градио, били стављени испод његове катарке. Јер, тешко ћете наћи бродоградитеља који би пропустио а да бар испод једне катарке не стави неколико металних новчића.

Сматра се да овај обичај потиче још из Старог века, кад су Грци стављали крај својих преминулих сродника извесну суму новца да би њима, како су веровали, покојници платили за превоз преко Стикса, граничне реке између овог и подземног света.

АУТОБУСИ-ВОДИЧИ

У Паризу последњих месеци саобраћају нарочити аутобуси намењени искључиво туристима који желе да разгледају град. Особност ових возила на спрат јесте у томе што им је каросерија састављена од стаклених окана која путнику омогућују да без икаквог напрезања и окретања главе види жељени објект. У аутобусу се налази и апарат који замењује водича; даје специјалне емисије, на језику туриста, о знаменитостима Париза крај којих аутобусе пролази.

Стари кожни човек

Почетком друге половине 19 века на штевима америчке савезне државе Конектикет појавио се један чудан путник, да са њих не ишчезне све до своје смрти. Одевен од главе до пете у кожу, тај тајанствени човек изазивао је у почетку чуђење, затим сажаљење, а последњих година његова појава дочекивана је свуда с топлом и искреном наклоношћу. Готово никад није говорио, а и кад би прозборио коју реч било је то само на француском.

Изузев дрвених ђонова његових безобличних ципела, све што је носио на себи било је начињено од коже. Свој округли шешир са шитом за очи, капут и панталоне начинио је сам од сара многобројних старих чизама нађених ко зна где, и то тако што је поједине комаде коже везивао у размашама од

по три сантиметра дебелом опутом. Кроз многобројне отворе на том невешто склепаном оделу ветар и киша лако су продирали до саме коже, јер он никад није носио ни чарапе ни рубље.

Преко рамена, у кожној торби, овај чудни путник носио је калајно ведро и тањир, мали гвоздени саџак, секирицу, шило и комадиће коже свих величина и боје. Мада једва нешто виши од 150 сантиметара, био је знајне телесне грађе, чиме се једино и може објаснити да је толико година издржао овакав напоран начин живота.

„Стари кожни човек“ — како су га касније назвали — појавио се на штевима Конектикета 1857 године. У почетку су га сматрали за једног од многобројних путника-луталица, од којих се разликовао само својим чудним и смешним изгледом. Међутим, људи су касније приметили да он без престанка путује једним истим путем, описујући неку врсту неправилног круга чији је обим износио око 600 километара. За једну туру тог кругног путовања, без обзира да ли је лето или зима, била су му потребна 34 дана. Успут се заустављао увек на истим местима да би починуо, скувао нешто и искрпано своје кожно одело. То су обично били примитивни заклони, нека врста настрешница, које је он сам начинио користећи за то какву испуцану стену или стару ограду. Само на једном месту имао је нешто што би се, с много маште, могло назвати колибом, коју је сградио од старих железничких

прагова. Ипак, његова најчешћа станишта биле су пешчине.

Никад са собом није носио покривач и спавао је увек на голој земљи, а преко лета и ујесен, на природним „лушцима“ од траве и опалог лишћа. Никад се на једном месту није задржавао дуж од неколико часова, сем кад би његово одело захтевало „генералну оправку“. Ако би због тога „закаснио“, убрзао би кораке и у следећим насељима појавио би се тачно „до реду вожње“.

„Стари кожни човек“ превађивао је дневно око 18 километара, брижљиво избегавајући прометне путеве и већа насеља. Заустављао би се само пред усамљеним сеоским кућама где су се његовом доласку унапред надали и увек имали за њега нешто од хране, коју би му, поштујући његово ђутање, давали без речи. Понекад би даровани обед појео у дворишту гостољубивих сељака, али никад га нико није могао наговорити да уђе у кућу. Није показивао никакво интересовање ни за свет кроз који је без прекида путовао, ни за људе који би му приличили као пријатељи. Једино осећање које се код њега могло приметити била је страховања одвратност према фотографисању.

Прошле су године пре него што су они који су га редов-

но виђали како ђутке таба бескрајним штевима успели да бар нешто дознају о њему. Па и то се догодило сасвим случајно: „кожни човек“ изгубио је неке документе и исечеке из новина. Из њих се дознало да се зове Жил Бурлеј и да је рођен у француском граду Лиону. Пошавши од тога, један учитељ из Форествила наставио је да се распитује о њему и најзад је успео да у главним цртама дозна његову историју.

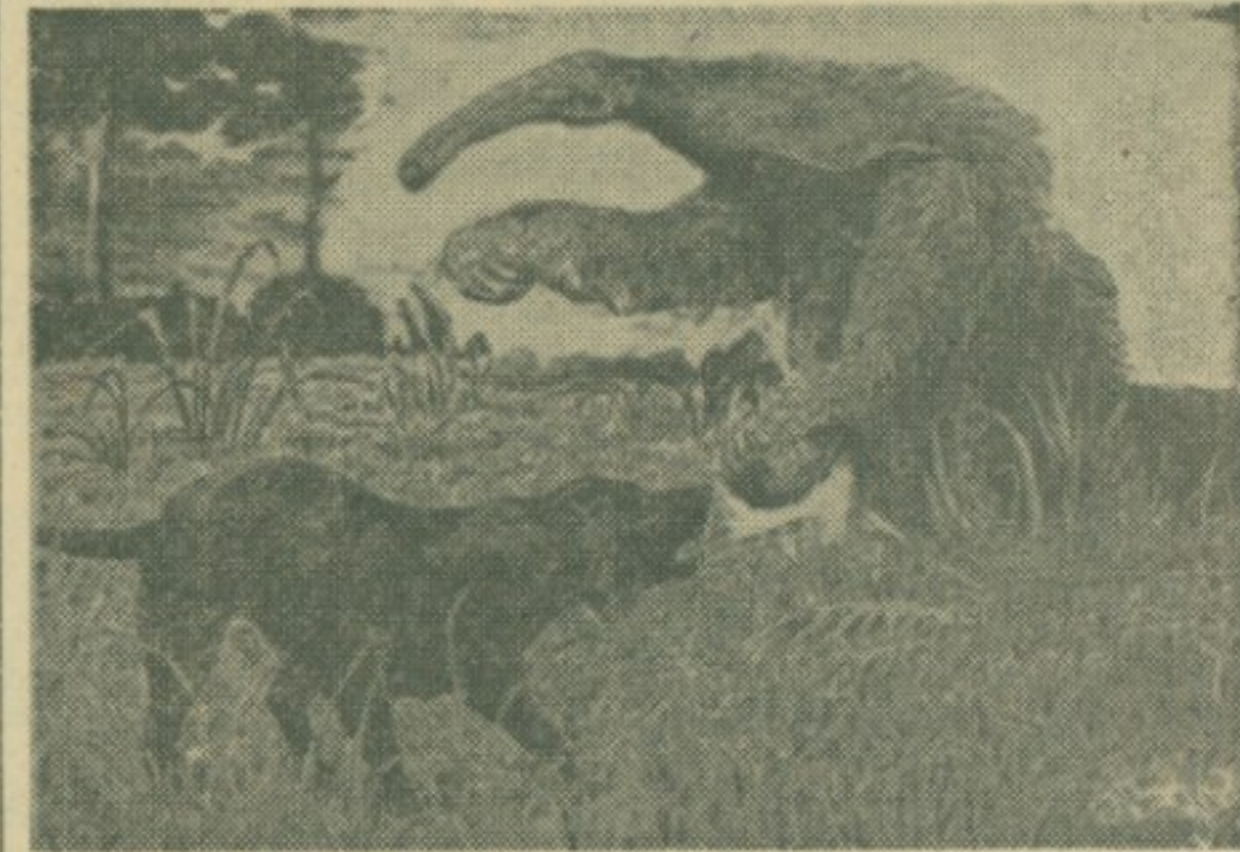
... Добио је солидно и слободноумно образовање. После завршене школе заволео је једну девојку чији отац, трговац кожама, није у почетку хтео ни да чује за младића који сем свог образовања није имао ничег више. Најзад је пристао да га прими у своју трговину и испита његове способности. Младић је брзо напредовао и после извесног времена било му је дато овлашћење да води материјалне послове. Једног дана указала му се прилика да закључи неки крупан посао и он је у њега уложио велику своту. Међутим, стање на тржишту изненада се променило и уложени новац је пропао — а с њим и Жиллов живот. Ум му се помрачило и он је ишао кроз улице Лиона отпункујући себе на сав глас за оно што је учинио. Његова породица била је принуђена да га склони у један манастир.

АУТОМАТИ ЗА НЕЖЕЊЕ

У Берлину су се појавили нови аутомати, овога пута намењени — нежењама. Кад стари момак опати да сутра ујутру неће моћи да пресвуче кошуљу, јер нема више ниједну чисту, неће морати да очајава. Довољно је да скидне до најближег аутомата „за нежење“, где ће, убацивши четири метална новчића од по пет марака, добити потпуно нову кошуљу, разуме се стандардног типа.

ЈУРУМИ — МРАВОЈЕД

Просекли смо мочварне низије амазонске области и стигли у крај где се Јурусана и Сао Рио Мануел уливају у Рио Тамајос. Баровити предео Рио Агуапехија такође је остао иза нас.

Кретали смо се према нашем следећем циљу: висоравни Мато Гросо. — Тако почиње једно поглавље у својим путним белешкама из Јужне Америке немачки истраживач Ерих Шерлинг.

— Границе бразилског горња границе се ту са увек светлим веленим пампасима и идеалним обитавалиштем разноврсних мрва и других инсеката. А тамо где има мрва ва живи и јуруми, како домороци зову мравојед.

Далјине брежуљкастог пејзажа обраслог травом пуне су магле. Према небу, жућкастом од месечеве светлости, оцртавају се црне силуете степских борава. Гласни ноћни концерт инсеката једва се чује од звигов завијања прериских жукова које траје све до зоре.

Наши пратиоци журно завршавају дневне послове и окупирају се око логорске ватре. Мелодични звнци гитаре одјекују из полумрака.

Наједном се Тигрос, ловачки пас једног од пратилаца, страховито узнемирио. Сигурно је осетио дивљач и у њему се пробудила ловачка страст. Најзад, отео се из господаревих руку и нестало из светлосног круга наше логорске ватре. Према његовом лајању закључили смо да се дивљач налази у близини логора. Јагуар или пума не могу бити, то смо знали. Можда је мравојед? Радознаост нам није давала мира и ми, један по један, устало смо да видимо шта се то догађа у мрској ноћи. Понели смо са собом и фењер. Фернандо, мелез са соколовим очима, наједном узвикну:

— Керамба, јуруми ће убити Тигроса!

И заиста, било је онако као што смо мислили. Тигрос, пас рођен и одгајан у пампасима, напунио је мравоједом и сад је обигравао око њега као помаханитао. Али, чак се и мравојед брани кад је нападнут — то је уосталом, његово право. Тај иначе плашљиви утамањивач мрва претвара се у тренутку опасности у праву фурију наоружану канџама. Пас, у слепом ловачком бесу, кези вубе, дахте, лаје. Али, пред њим се дижу мишићаве „руке“ мравоједа, с ноктима оштрим као трњи нападната животиња усправила се на задње шапе, а предње је спремила да њима загрли и угуши нападача.

Пас, кога је охрабрило наше присуство, бана се мравоједу право на груди. У истом тренутку, брзо као муња, око њега се склапају снажне шапе. Тигросу је јасно да се нашао у смртној опасности. Он се очајнички брани, бабадајући вубе у густо, дугачко крвно јурумија. Узалудно покушава да се ослободи гвозденог загрљаја. Са ужасом посматрамо како јуруми лагано бабада своје канџе у тело пса да би му нанео последњи ударац. Пса морамо места ослободити, ако хоћемо да га спасемо. Ударом штаповима и моткама по чудавим леђима јурумија јер не желимо да убијемо ову иначе безопасну и корисну животињу. Батине, као и обично, помажу: јуруми испушта из шапа свог нападача и посрћући одлази с попршита. Неједан становник пампаса никад неће убити мравоједа: то је неписани закон у сливу Амазона.

Нашег једног Тигроса морамо да однесемо до логора. Сигурни смо да никад више неће напасти на јурумија...

Некад забрањено

У библиотеци Универзитета у Вермонту (САД) могу се наћи и неке веома познате књиге које су некада биле забрањене или цензуриране. То су Андерсенове „Бајке“, Керолова „Алиса у земљи чуда“, Шекспиров „Ричард III“, „Робин Худ“ и неке друге.

7 ПАТУЉАКА И ЗЛА ВЕШТИЦА

УЖАСНУТ, МУТКО БЕСПОМОКНО ГЛЕДА КАКО ЊЕГОВИ ДРУГОВИ ПОСТАЈУ СВЕ МАЊИ И МАЊИ...

МУТКО ПОМОЗИ НАМ!

УЧИНИ НЕШТО!

ПОМОЌ!

ДОК МУТКО СКУПЉА ПАТУЉКЕ КОЈИ СЕ ЈОШ СМАЊУЈУ, ВРАТА СУ СЕ ОТВОРИЛА...

ВЕШТИЦА!

ТАКО, МАЛИ МОЈИ ПРИЈАТЕЉИ... МОЈИ МАЛЕЦНИ ПРИЈАТЕЉИ... ОПЕТ СМО СЕ СРЕЛИ!

АЛИ, САД СТВАРИ ДРУГАЧИЈЕ СТОЈЕ... А, ПАТУЉЧИЦИ?

ПРОШЛИ СУ ДАНИ КАД СТЕ СЕ МОГЛИ МЕШАТИ У МОЈЕ ПОСЛОВЕ!

ПОКУШАЈТЕ САД ДА ОПРЕЧИТЕ МОЈ ОБРАЧУН СА СНЕЖАНОМ!

А ТИ, МАЛА МУТАВА НАКАЗО... АКО ПОКУШАШ ДА МЕ ПРАТИШ, СНАКЊЕ ТЕ НЕШТО ЈОШ СТРАШНИЈЕ!

НАСТАВИКЕ СЕ

Носџалија

Тринаестогодишњи ученик Данијел Вајд, из Париза, пошља је с групом деце на летовање. Ово је, изгледа, био његов први дужи растаок с кућом, јер је већ после неколико дана толико ужелео родитеља да је решио да се врати. Не јавивши се никоме, зрелу је на пут и стигао кући — преваливши пешке 400 километара!

У доба ракетних авиона...

„Часовник“ у опасности

Луди који крену на међупланетарно путовање неће више имати тежину и кретаће се простором у коме нема ни јутра ни сумрака, већ само таме, као да су се загнурили у боцу с густим мастилом.

Путници који лете с једне планете на другу нису више личности из бајки. Они су међу нама: можда седе у универзитетским клупама, можда играју кошарке у неком гимназијском двористи или су у

авион да бисмо отишли „на други крај света“, ми се, не знајући, бацамо у пустиловину физиолошке природе. Такву је пустиловину доживео, на пример, сваки онај ко се, путујући авионом из Тексаса или из Холивуда, ујутру обрео у Паризу. Да му је при уласку у авион неки лекар, његов добар пријатељ, шапнуо шта ће се све у његовом телу догодити, путник му свакако не би поверовао.

После дуга пута, човек одлази у хотел да се одмори. Он ће се пробудити тек по

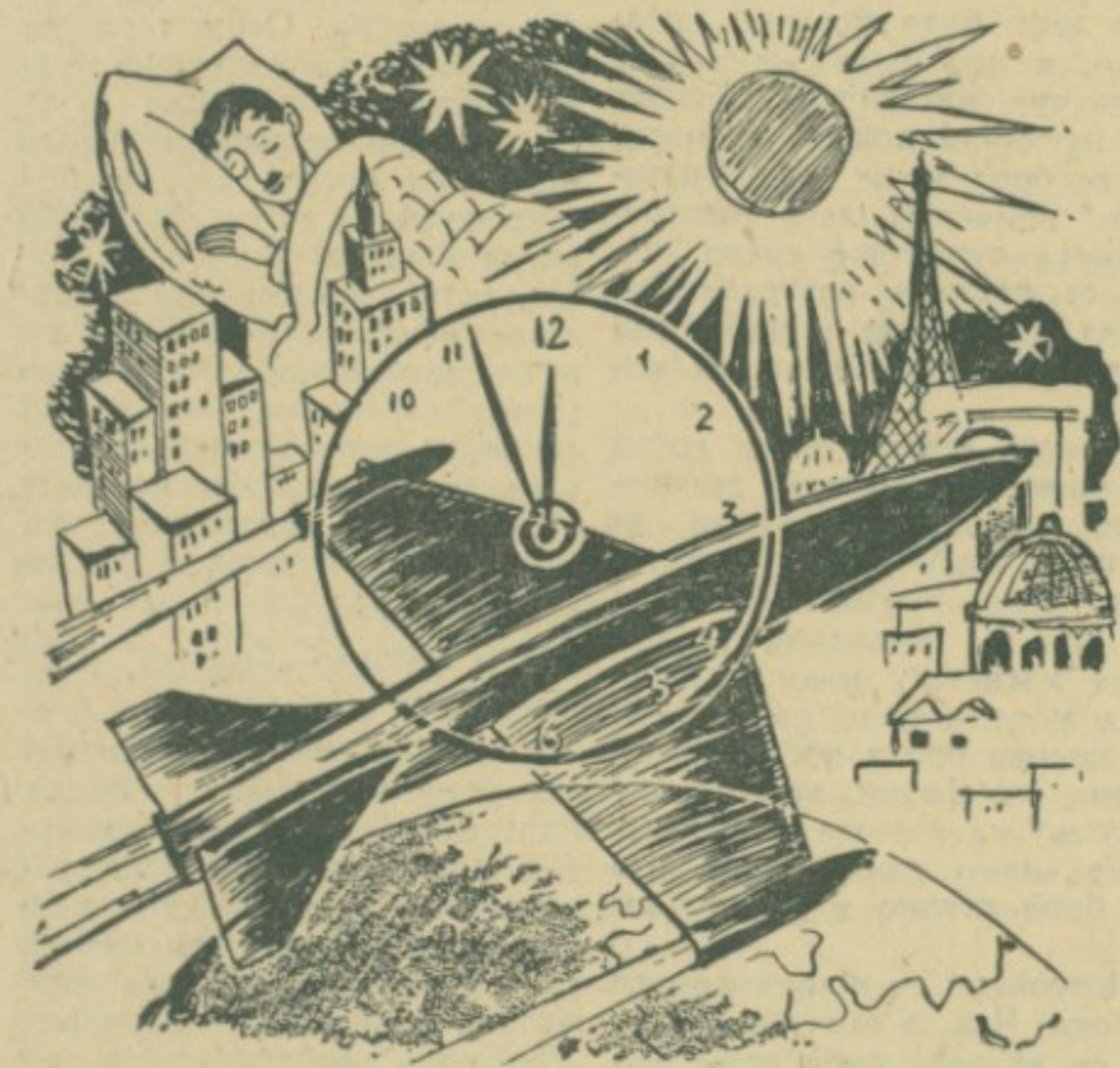
ковим навикама. Његове потребе за оброцима хране и за сном управљаће се још по америчком времену. Часовник његовог тела дуго ће ићи у раскорак с телесним часовником Француза. Путник из Холивуда осетиће умор у четири изјутра и тада ће поћи на спавање, а зажељеће доручак око подне. Тек после неколико дана, пошто се организам постепено навикне на ново временско поднебље, путник ће се осећати „као код своје куће“. Сан, буђење и распоред обода најзад ће се ускладити са Земљиним окретањем око Сунца и зависиће од дана и ноћи.

Ритам живота

Зашто је то тако? Зато што цео наш живот тече по одређеном ритму. Као што годишња доба регулишу цветане биља, тако дан и ноћ регулишу сан и дневне оброке. Крвоток, пулс, дисање, рад органа за варење, количина адреналина у крви, температура тела, живот ћелија органа, као и физиолошке функције жлезда са унутрашњим и спољним лучењем, све је то зависно од Земљиних окретања. Људи су „робови“ средине и нико не може нагло да се ослободи услова којима је подложен његов организам а да не поремети свој унутарњи часовник. Да би се избрисала разлика која постоји између два удаљена места на Земљи, другим речима да би се остварила нова хармонија између путничког тела и услова средине, односно, у крајњој линији, звезданих закона, потребно је да протекне бар неколико дана.

Данас постоје лекари-специјалисти за аеронаутичку медицину. Једино су они у могућности да одговоре на питање какве све поремећаје трпи човеков организам приликом оваквих брзих путовања.

Пре свега, шта је „дан“ за овог лекара? То су часови — одговорите он — кад, без обзира колико дан траје, основна размена материја у организму и потрошња кисеоника стално расту. То је време у коме и температура постепено расте, а пулс удара све брже. Најзад, то је оно време кад човек брже дише — брже него ноћу — кад чула и мозак „раде“ више него кад спавамо. Преко дана вршимо мобилизацију целокупне наше енергије и свих наших радних центара. Тада „нервус симпатикус“ преузима вајку улогу у нашем животу.

основној школи. Њихови дедови били су савременици браће Рајт. Њихови очеви су са узбуђењем читали извештаје о првом Линдберговом лету преко Атлантике. А они ће кренути у свемир. Уосталом, и крајње је време! — рећи ће они који су прочитали да је у току 1957 године око 90 милиона путника летело авионом.

Нови проблеми

У вези с брзим путничким авионима, који за релативно кратко време прелазе велика растојања, постављају се нови медицински проблеми. Они се тичу такозване промене временског реда. Овде није реч о утицају промене климе на човека, ни о утицају брзине на људски организам, ни о умору услед вишечасовног седења на једном месту, већ о најлој промени ритма у смењивању дана и ноћи.

Улазећи у четворомоторни

подне и изјутра ће можда на лицу да се промета. Док париски часовници показују четири сата, путнички пријатељи који су га увече испратили вероватно ће тек полазити на посао, у своје канцеларије или фабрике. Али, та спољна страна је сасвим споредна. После петочасовног путовања од Њујорка и деветочасовног од Холивуда, у човечјем организму долази до неке врсте побуне. Ако бисмо ставили топломер под пазуху нашег путника, видели бисмо да је његова температура у Паризу нешто нижа од телесне топлоте Паризана. Јер, он у том тренутку има јутарњу температуру, која је увек нижа од вечерње. Мерећи је свака два сата, уверили бисмо се да кривуља топлоте показује необичне поремећаје; путник и даље физиолошки живи у ритму америчке географске дужине и ширине, док га је француско поднебље једва окренуло.

То ће се осетити и на путни-

А шта је „ноћ“? За лекара је ноћ време кад се човечји организам понаша друкчије него дању, чак потпуно супротно. Артерије су мање напете, размена материја као и потрошња кисеоника знатно су мање. У току ноћи жлезде мање луче, а наместо симпатичког нервног система главну улогу преузима парасимпатички. У току ноћног рада јетра је двапут тежа но дању.

Између дана и ноћи налазе се часови умора и сањивости, после чега наступа сан, а иза тога одмор. Дуг лет авионом доводи до поремећаја у организму, али не и до оштећења. Тек код професионалних пилота догађају се органске промене које могу да буду с врло непријатним последицама. Зато посада авиона на дуге стазе мора после сваког лета да се одмара бар 48 часова. Међутим, за старије чланове посаде који већ годинама лете, потребан је дужи одмор.

Један дипломата, музичар, глумца или спортиста који за пет часова пређе пут између Европе и Америке чини велику непромишљеност ако приступи послу без довољног одмора. У таквом случају, виртуоз светског гласа свираће као солиста обичног оркестра, боксер ће унапред бити осуђен на губитак меча, а ни дипломата и глумца неће бити задовољни својим првим наступом.

Кад уђу у употребу млазни путнички авиони који прелазе 950 километара на час, долазиће до још већих органских поремећаја. Напуштајући Париз у подне, путник ће стићи у Њујорк готово у исти сат. Ако буде отишао да руча, његов ће се организам понашати као да прима вечеру, без обзира што је подне.

Само далеки сродници

Домаћа мачка није тако близак сродник тигра као што се то досад веровало. На основу тестова крвних серума научници су дошли до закључка да мачка највероватније припада сасвим другом роду од онога у који спадају тигар и пума. Занимљиво је, међутим, да је гепард, или ловачки леопард

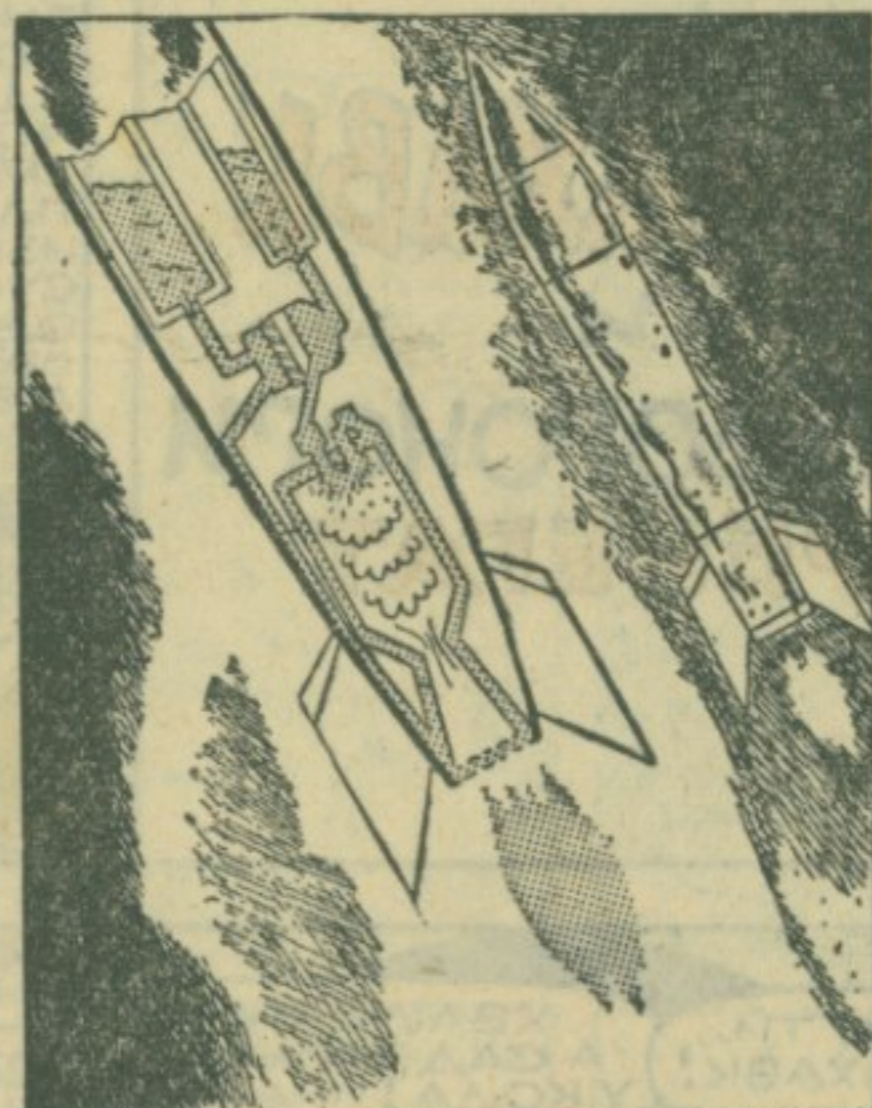
како га још зову, веома близак мачкин сродник. Изражено у процентима, то њихово сродство износи 75 одсто, док би се сродство мачке и тигра могло означити са 50 одсто.

ПЕЧАЧКИ РЕКОРДИ

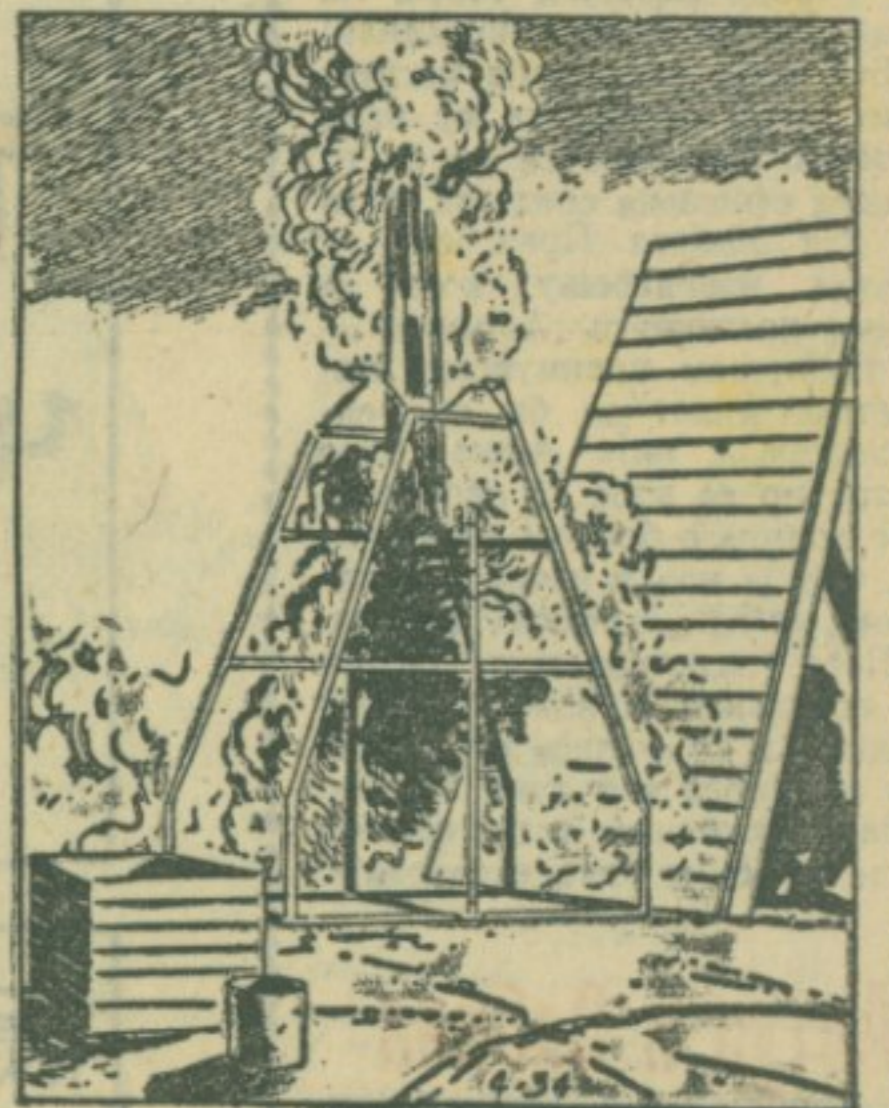
Званични светски рекорди у величини риба уловљених удицом воде се од 1936 године. Мада то може изгледати невероватно, из података се види да се удицом могу уловити рибе тешке више стотина, па чак и преко хиљаду килограма. Тако је највећи морски пас, који истовремено претставља највећу рибу уловљену удицом у сланој води, ухваћен 11 априла 1955 године у заливу Данијел, у Аустралији. Он је био тежак 1.150 килограма и дугачак пет метара и 10 центиметара. За њим долази један прни „марлин“ уловљен у Кабо Бланка, у Перуу, 4 августа 1953, који је био тежак 708 килограма и дугачак четири метра и 42 центиметра. Треће место заузима сабљарка уловљена 4 маја 1953 у Квикви, у Чилеу. Она је била тешка 536 килограма и дуга четири метра и 55 центиметара.

Највећа туня ушечана је 4 септембра 1950 године у Заливу св. Ане у Новој Шкотској. Имала је 443 килограма и била је дуга 2,94 метра. Највећа риба-тестера уловљена је 7 септембра 1938 у заливу Гавестон, у Тексасу, и имала је 334 килограма и четири метра и 45 центиметара дужине. Највећи делфин, ушечан 10 децембра 1950 у Мафија Шанелу у Источној Африци, био је тежак 34 килограма и дугачак метар и 27 центиметара, а највећа моруна уловљена је 24 децембра 1949 недалеко од светионика Амбров, у држави Њујорк, и имала је 36 килограма и метар и 42 центиметра дужине.

РОБЕРТ ГОДАРД — ГРАДИТЕЉ РАКЕТА

Пре његовог изума, ракете су пуњене сувим материјалом, најчешће барутом. Он је сматрао да ово никад неће моћи да обезбеди довољну погонску силу за остваривање његових планова, па је почео опите с течним горивом, које је давало јачу снагу и дужије трајало. Главни састојци овог горива били су течни кисеоник и бензин.

Пробу с ракетом која је, прва на свету, имала течна погонска горива извршио је 1926 године. Ракета је била дугачка свога три и по метра. Бензин и кисеоник су довођени у мотор добро радијојемким цевима. На пробном лету ракета је достигла висину од свега 41 метара, а крета се брзином од нешто преко 90 километара на час. И поред тога, Годард је чврсто веровао да је на правом путу.

Иако је течни гориво Годардових ракета показало извесне резултате, ово је имало и један велики недостатак, који је „мучно“ ракете од њиховог постанка — неправилан лет. Више од две године Годард је радио на решавању овог проблема и коначно га је решио — помоћу сложеног жирокопског контролног система, који се, у основи, употребљава и данас.

Данашње ракете, које су још далеко од завршености, ипак су достигле високе могућности, тако да Годардов сан о летилици која ће бити у стању да допне на Месец припада тогледној будућности. Вештачки сателити, који већ круже у атмосфери, најважнији су корак у остварењу овог великог подухвата. Али, Годард није доживео да то види — умро је 1945 године. Па ипак, знао је да је његов рад утро пут лету кроз свемир.

(Кроби)

Ручак испод Северног пола

Првог августа атомска подморница „Наутилус“ заронила је у близини рта Верон, на Аљасци, и почела своје путовање испод ледене коре Северног пола. Трећег августа подморница се налазила тачно испод самог Пола, а петог је опет изронила на површину у близини Гренланда.

Наше путовање зајеста је било нешто фантастично, — рекао је у својој првој изјави командант „Наутилуса“ Вилијам Дел Андерсон. — Подморница располаже специјалним телевизијским апаратима који су нам омогућили да фотографисамо „доњу страну“ Северног пола. Помоћу других апарата утврдили смо да дебљина ледене коре износи просечно око четири метра, мада је на неким местима дебела и по петнаест, па и више метара. Тачно испод Северног пола дубина океана износи 4.085 метара, што значи 587 метара више но што се до данас сматрало. Температура мора испод ледене капе креће се углавном око 4 степена, а северно од Шпицберга, због топлијих водених струја, 5

степени. Арктички Океан подељен је на два дела: дељи га подводни планински ланац Ло-моносов, дуг 2.740 метара, који се од Канаде пружа према Азији.

Током читаве пловидбе температура у подморници била је око 22 степена. Иначе, стално смо мерили дубину мора и дебљину ледене коре. У подморници смо имали десет аку-

стичних апарата помоћу којих смо с највећом тачношћу одређивали колико смо удаљени од ледених планина. Поред тога, имали смо и четири компаса тајне конструкције. У подморници се налазило хране за 75 дана пловидбе. Кад смо стигли под сам Северни пол, рекао сам куварима да послуже ручак. За тај свечани обед имали смо шницле, пржеи кромпир, равно поврће и салату, а на крају специјалну торту којој смо дали име „Северни пол“. За све време војске испод леда приказивали смо филмове. Посада се још забављала шахом и другим играма. Морнари су стално „вртели плоче“, тако да је расположење било заиста пријатно. Кад је подморница поново испловила на површину, свирао је ако се тачно сећам, плоча „Љубавна песма на песку“.

Андерсон је у разговору с новинарима испричао и то да је вода испод ледене коре зеленкаста, а не тамна како би се очекивало. Сунчани зраци продиру кроз, иако је лед дебео четири метра.

После изроњавања подморнице, Андерсон се неколико дана није могао видети без прилике иако је био са запитали због чега их носи, одговорио је:

— Од превеликог напора очи су ми отечеле и упале. Било је то негде код Аљаске кад сам последњи пут спокојно спавао...

Магнетска мина...

Сваки рат је убрзавао развој борбене технике и изненађивао човечанство новим изумима. Тако је било и у Другом светском рату. Појава радара, авиона на млазни погон, разног реактивног оружја, магнетских мина, атомских бомби и другог значила је читаву револуцију у тактици и стратегији.

Још у новембру 1939 Немци су приредили непријатно изненађење читавом свету: тих дана они су почели да употребљавају једно дотад непознато борбено средство — магнетску мину. Немци су засули њима све важније комуникације око Британских Острва, с дубоким уверењем да ће на тај начин врло брзо прекинути свако снабдевање Велике Британије.

И, заиста, узбуђење је било огромно. Не само енглески, већ и други савезнички бродови трпели су из дана у дан све веће губитке од експлозија магнетских мина. Оне су нанеле огромне штете и трговачкој морнарици неких неутралних земаља. Многи су поверовали да то може означити крај рата.

А данас, после готово двадесет година, човек се с правом пита како је уопште било могућно да магнетске мине причине такво изненађење и нанесу толике губитке. Јер оне нису биле производ тога рата. Још пре Првог светског рата магнетску мину је конструисао један шведски инжењер и свој напарт продао немачком адмиралитету. Данас се исто тако зна да су и Енглези одавно располагали тим борбеним средством. Пре Првог светског рата они су положили неколико магнетских мина у воде Северног Мора. Па ипак, Немци су их изненадили!

Већ прве експлозије магнетских мина оправдале су наде Немаца. Показало се да су то заиста ефикасна средства, и то из два разлога. Први је — у самом изненађењу које је њима постигнуто. А други — у техничком предимству магнетске мине: да би она експлодирала, није више било потребно да дође до непосредног додира с бродом. Осим тога, био је нов и начин постављања мина — помоћу авиона.

Прве магнетске мине Немци су поставили 21 новембра 1939 године, и то у ушћа река Темзе и Хамбар и у луци Харвич. Свега неколико сати касније чуле су се и прве експлозије.

бра, море се смирило и вода да открију „тајну“ тог убојног средства — које су њихови старји другови добро познавали још пре готово двадесет пет година! Неколико дана касније Енглези су се докопали и падобрана магнетске мине, тако да је читав „тајна“ била потпуно откривена.

Но то није значило да је и опасност од магнетских мина овим била отклоњена. Зато су одмах предузете мере да се број нових жртава бар оградни.

Један од ефикаснијих начина, који се касније најчешће примењивао, састојао се у томе што су два брода пловила један поред другог, вукући за собом по један кабл кроз који је пролазила јака електрична струја. Овим се иза бродова стварала велика површина са снажним магнетским пољем које је изазивало експлозију мина чак и на већим даљинама.

Већ у пролеће 1940 године Енглезима је изгледало да су прошле све опасности од магнетских мина. Но, убрзо се показало да је прошла тек прва „рунда“. Сазнавши за успех противника, Немци су сада радиле на даљем усавршавању ових мина. Тако су, негде средином 1940, магнетски уређај мине комбиновали са акустичним, па се ускоро појавила нова мина — магнетско-акустична. Осим тога, да би отежали проналажење и уништавање мина, они су у експлозивни механизам додали један нов уређај, који је био тако подешен да се експлозија могла изазвати тек после трећег, петог, десетог или двадесетог наилаaska брода. На тај начин миноловци су узалудно „чешљали“ терен — иза њих су често остале неексплодирале мине, чекајући наилазак праве жртве. Тек касније, после тешких искустава, Енглези су открили и ову тајну: терен је требало „бискити“ и по двадесетак пута.

Немци су полагали магнетске мине и уз нашу обалу. Партизански бродови, међутим, доста лако су с њима излазили на крај, просто зато што су наши бродови из тих дана били махом дрвени. Али, жртва је ипак било: пароброд „Љубљана“ настрадао је од магнетске мине 15 маја 1945, у Баку.

Сирене су завијале, указујући на опасност. Али, већ су пале и прве жртве — неколико бродова и стотине морнара нашли су се на дну.

Енглези су, међутим, успели — што се иначе ретко дешава у рату — да већ следећег дана пронађу једну магнетску мину.

„Била је ноћ. Осматрачи са обале известили су своју ко-

манду да су чули потмули шум авиона, а затим нагли пад неког предмета у воду. Већ после два сата адмиралитет је упутио своје стручњаке на лице места.

Море се било узбуркало, таласи су непрекидно ударали о обалу, тако да се тешко могло приступити испитивању. Али, екипа је ипак почела рад. Тек око 3 сата ујутру, 23 новем-

бра одмах приступила послу. Као хирурзи кад траже шта ће отсећи, скидали су део по део, свесни опасности која их вреба. Спретне минерске руке изишле су и овог пута као победници. Непознато оружје било је растављено на делове и упућено у лабораторију ради испитивања.

Енглеским научницима није било потребно много времена

ТОМАХАВК И ЧЕТВОРОНОГИ РЕНЕГАТ

НЕСТАНАК ПУШКА ОСТАБИО ЈЕ НАШУ МОГУЋНОСТ ОДБРАНЕ! МОРАМО СМИСЛИТИ ПЛАН ДА ИЗБЕГНЕМО СУСРЕТ С НЕПРИЈАТЕЉЕМ!

А ДОНДО И ЈА ОНЕМОГУЋИМО ТАЈ ПЛАН... ЧИМ ГА ДОЗНАМО?

ПРИПРЕМЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ПЛАНА СУ ПОЧЕЛЕ...

НАМЕРАВАШ ДА ПОШАФЕШ ТА ДВА КОЊА ДОЛИНОМ НЕ БИ ЛИ ИНДИЈАНЦИ ПОМИСЛИЛИ ДА ТИМ ПУТЕМ ИДЕ ЦЕО КАРАВАН?

ТАЈНО, ГУСЕ! ОВО ГРАЂЕ КОЈЕ ВУКУ ЗА СОБОМ ПОДИЊИ! НЕ СИЛНИ ПРАШИНИ! А САД, ДАЈ МИ ЈЕДНУ ТРАПЕРСКУ КЉУСУ ЗА МЕДВЕДЕ ДА ЗАКАЧИМ ГРАЂЕ!

ЕВО ТИ, ТОМАХАВК!

ХВАЛА, ГУСЕ! А САД, МОМЦИ, У КОЛА! ПРАВАЦ — СРЕБРНА РЕКА!

КОЊИ СУ ПОСЛАНИ ДОЛИНОМ

НАДАМ СЕ! УМ... ЧУДНО... НАШ РИБА НЕ ОДВАЈА СЕ ОД ТЕБЕ!

ОДЈАНА ИДЕЈА, ТОМАХАВК! МОРАЋЕ ДА УПАЛИ!

А? СИГУРНО ЗБОГ ТОГА ШТО ЈА ПРЕТСТАВЉАМ НОВ МИРИС У КАРАВАНУ! АЛИ, ЈА ГА СЕ ЈОШ ПЛАШИМ!

ПА, ГУСЕ, ТРЕБА ДА КРЕНЕМО!

ЧИМ ЈЕ КАРАВАН КРЕНУО, ГУСЕ СЕ ПРИХВАТИ ИЗВОЂЕЊА СВОГ ПЛАНА...

АКО ОВАЈ ГЛУПИ ПАС НИЈЕ ЗАБОРАВИО ЗНАКОВЕ КОЈЕ МУ ДАЈЕМ РУКАМА, УЗАЛУД ИМ ЊИХОВА ПРЕВАРА С КОЊИМА! ПАЗИ, ДОНДО!

И ТАКО, ПОШ ЈЕДНОМ, РИБА ПОМАЖЕ НЕ — ПРИЈАТЕЉУ...

ХА, ХА... ДОНДО НИЈЕ ЗАБОРАВИО КАКО СЕ МАРКИРА ПУТ... МОЈИ ПРИЈАТЕЉИ НЕ ЗНАТИ КУДА КАРАВАН ИДЕ!

ПАС ЈЕ НАСТАВИО ДА ИЗВРШАВА НАРЕЂЕЊА БИВШЕГ ГОСПОДАРА...

...ОСТАВЉАЈУЋИ ТРАГ КОЈИМ СУ ИНДИЈАНЦИ УСКРО КРЕНУЛИ...

НАСТАВИЋЕ СЕ

Артур и Сабина

Неки Ханс Вогт, из Југозападне Африке, ухватио је два мунгоса и донео их на своју фарму у Виндхеку. Животиње су се врло брзо спријатељиле са свима, јер су веселе природе. Једино су остале непомирљиви противници змија, које вешто лови.

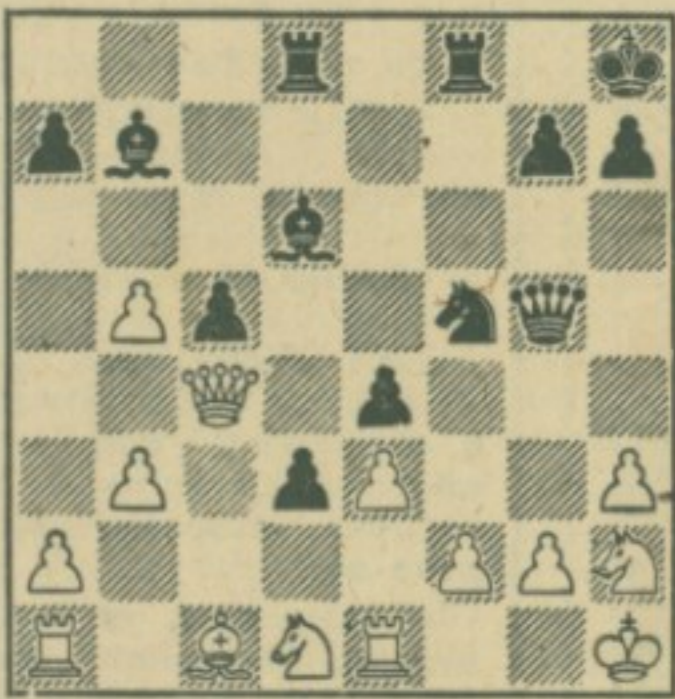
Ова два мунгоса — Артур и Сабина — нису „рофаци“. Она је старија годину дана и понаша се према Артуру као према сину. Највише воле да буду на сунцу. Играју се шључком и ваљају као мачке, а увече траже место где ће се укопати, да би им било топло.

Ко се једанпут спријатељи с мунгосом неће више никад осетити велику љубав према псу или мачки. Јер, њихова оданост је безгранична, а природа таква да човек мора да их заволи. Поред тога, чувају кућу од змија.

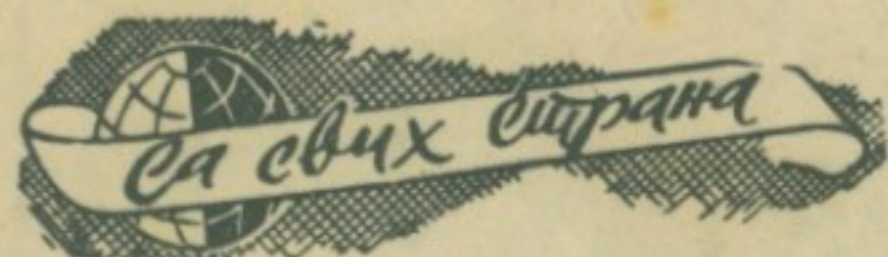
Учимо шах XXXI

Капабланка је био првак света у шаху од 1921 до 1927 године. За то време, док су многи шаховски мајстори и стручњаци тврдили да је он непобедив, Александар Алехин проучавао је његов начин игре и спремао се за меч с њим. До сусрета је дошло 1927 године у Буенос Аиресу и после борбе која је трајала два месеца Алехин је постао нови светски шаховски шампион.

Године 1922, када се већ носио мишљу да се Капабланком подели медал на шаховској плочи, Алехин је играо и с великим немачким шахистом Зигбертом Тарашем. Прикаваћемо вам развој једне њихове партије од двадесет и трећег похода, од тренутка када Алехин, који има црне фигуре, почиње скакачем да напада Тарашевог краља. Положај је био овакав:

На потезу је Тараш. 24. Лц1—62 Сф5—г3+, 25. Кх1—г1 (јасно је зашто Тараш није смео да узме понуђеног скакача) Лб7—д5, 26. Дц4—а4 Сг3—е2+ (опет напад скакачем на краља!) 27. Кг1—х1 Тф8—ф7, 28. Да4—а6 х7—х5, 29. 65—66 Се2—г3+ (трећи напад скакачем на краља) 30. Кх1—г1 а7:66, 31. Да6:66 д3—д2, 32. Те1—ф1 Сг3:ф1, 33. Сх2:ф1 Лд5—е6! (четири Алехинове фигуре управљене су сада према Тарашевом краљу), 34. Кг1—х1 Леб:х3, 35. г2:х3 Тф7—ф3, 36. Сф1—г3 х5—х4, 37. Лб2—ф6 Дг5:ф6, 38. Сг3:е4 Тф3:х3+! Тараш има енда само два поља на која може да склопи свог краља. Ако иде на г1, Алехин му даје шах ловцем и Тараш губи даму. Ако иде на г2, Алехин му даје шах дамом на пољу ф3 и мат у следећем потезу. Због тога се Тараш предаје.

УДОВНО И КОРИСНО

У једној немачкој фабрици израђена је нарочита машина за сечење траве коју називају „мали комбајн“. То је нека врста мотоскутера на чијем се задњем делу налази механизам за сечење траве. И уместо да човек испред себе гура машину, како се то раније чинило, сада се једноставно попе на скутер, мало се провоза по травњацима и — посао је обављен.

ТРАНСПЛАНТАЦИЈА ПАРАШТИТНЕ ЖЛЕЗДЕ

Преношење парашититне жлезде врло је тешка операција и ретко полази за ружком. Зато је интересантан успех два хирурга из Хостона, у САД. Пре шеснаест месеци они су ову жлезду пренели са једног мртвог, тек рођеног детета, на пацијента коме је она била извађена због рака. Болесник је морао пре операције да прими велике количине калцијума (24 грама), витамина Д (100.000 јединица) и других средстава против грчева који су последица недостатка жлезде. Данас он prima само четири грама калцијума и осећа се потпуно добро. Овај успех и још једне операције извршене пре шест месеци претстављају значајан корак напред у трансплантацији органа са човека на човека.

ЦЕЗ САСТАВЉЕН ОД РОБОТА

У једном париском ноћном клубу велику atrakцију претставља џез-оркестар састављен од робота који свирају музику за игру. Овај чудни оркестар сачињавају саксофониста, хармоникаш и бубњар. Музички инструменти су прави, али су свирачи металне лутке које помоћу специјалних електронских веза и управљача непогрешиво изводе и најтеже мелодије. Док бубњар покретима руку ритмички удара палицама у бубан, а хармоникаш своју виртуозност постиже финим покретима прстију, саксофониста при дубању у инструмент „помлаже“ копираним ваздухом.

КЊИГА ПРОДАТА ЗА 13 МИЛИОНА ДИНАРА

Стари британски земљопоседник војвода од Девоншира располаже у свом замку у Чатворту једном од најкуповенијих библиотека на свету. Само око стотину најстаријих и најређих књига из ове драгоцене збирке вреди преко 150 милиона динара. Недавно је један њујоршки књижев купцу од војводе књигу „Магеланов пут“, написану 1525 године, датио за њу 11.000 фунти, или око 13 милиона динара.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НАЈЛАКШЕ ПИСМО НА СВЕТУ

Године 1443, владар Кореје Седшо, желећи да свом народу уштеди муче кроз које су сви они који су желели да постану писмени морали да прођу док би научили хиљаде и хиљаде знакова компликованог кинеског писма, измислио је нову корејску азбуку, за коју кажу да је и данас најједноставнија и најлакша на свету. Та „азбука“ комбинована је од цртица, кругова, кука, крстића и квадрата и има свега 25 знакова. Историја каже да је Седшо утрошно месеце и месеце док ју је саставио. Кад је био готов, он је о новом писму обавестио читав народ и том приликом је рекао: „Писмо је толико лако да ће га сваки иоле образован човек научити за једно јутро, док ће најглупљем за то бити потребно свега седам дана“.

КРОЗ 20 ГОДИНА...

* Мање куће за становање неће се зидати, већ ће се изливати од пластичне масе, и то у једном комаду, и имаће пријемнике за тродимензијалну телевизију уграђене у зидове и таваницу. Многи делови намештаја добијаће се, такође уграђени у зидове, заједно с кућом.

* Одећа ће се, према томе које је годишње доба, аутоматски загревати или хладити

помоћу неке врсте термостатичких уређаја.

* Из града ће се сви отпади и смеће аутоматски избацивати чим се појаве, тако да ће куће уствари саме себе чистити.

* Одећа, рубље, убруси и слично израђиваће се од материјала који ће бити толико јевтин да се те ствари уопште неће прати — прање би стајало више од израде нових

— већ ће се после употребе једноставно бацати.

* Сунчана енергија потпуно ће заменити електричну. Њоме ће се загревати зграде, покретати машине у фабрикама, па ће чак и аутомобили бити „на сунчани погон“.

Тако бар предвиђају неки амерички научници.

ПОМОЋ ТЕЛЕФОНИСТКИЊАМА

Главна телефонска централа у Источном Берлину увела је једну практичну новину, која знатно олакшава рад и повећава експедитивност у послу. Чест је случај да телефонисткиња истовремено стигне више позива, тако да она не може да укључи све те везе. Сада је у њеној кабинети инсталиран апарат који на једној плочи бележи позиве и уједно стално потсећа телефонисткињу да везе даје оним редом како су позиви стизали.

ЈАКО ЗРАЧЕЊЕ НА ВЕЛИКИМ ВИСИНАМА

Амерички вештачки сателит Истраживач IV направио је приликом свог кружења око Земље на радијације 167 пута јаче од оних које су забележили остали сателити. На висини од готово 2.000 километара — како се каже у извештају о првим анализама примљених сигнала — зрачење достиже снагу од десет рејдгена на час, што је довољно да за врло кратко време усмрти васноског путника. Изгледа да ово почиње на висини од 400 км. На сваких 100 километара висине јачина зрачења се удвостручава, али још није утврђено до које величине се овај феномен манифестује.

...у Европи се бели хлеб почео месити тек 1796 године. Први

...име америчке савезне државе Калифорније шпанског је порекла. Наиме, кад су Шпанци почели да насељавају данашњу Калифорнију њима се клима учинила неиздржљиво топлом, па су због тога своју нову домовину назвали „каленте форнала“, што значи „врхна печ“.

хлеб умешен од брашна из кога је сејањем отстрањен један део мекиња јели су француски војници.

...међу коралским спрудовима тропских мора живи једна врста риба које имају веома развијене чељусти сличне кљуноу папагаја. Чељусти о-

...рођење сваког детета стари Трачани дочекивали су с највећом жалашћу: олакшивали су његову будућу судбину, набрајајући све невоље које га у животу могу снаћи. Међутим, своје мртве сахрањивали су с радошћу, наводећи сва ала којима је човек избегао за живота.

...морна кокош или морна пореклом је из Африке, где су је

вих риба, које се и зову „рибе-папагаји“, толико су снажне да њима могу да разбију кречни оклоп корала и да дођу до меког меса у њему.

домороци гајили неколико векова пре наше ере.

...на првој биоскопској претстави одржаној у свету било је свега 35 гледалаца. Међутим, већ три седмице касније људи су пред улазом у биоскоп браће Лимијер стајали у дугим редовима.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ МАЂИОНИЧАР И КЛОВН

За претставу мађионичара и клоуна потребна су два лица.

1) Израд броја 1 показано је како се праве капе извођача.

2) Мађионичар напуни боцу водом, запуни је, па каже клоуну да пије воду из боце, али да не вади запунач. Клоун тада подметне издувано дно боце под чесму, напуни га и принеће устима. Тако се напије воде из боце а да је не отпусти!

3) Клоун између палца и кажипрста обе руке држи по комад новца. Он има следећи задатак: да премести новац из руке у руку а да не приближи шаке. То постиже овако: држећи раширене руке, спусти на сто један па други новчић, обиде око отола и сваки подигне другом руком.

4) Мађионичар положи на сто празну боцу с грлићем преко вине. На место запунача стави куглицу од хартије величине зрна грашка. Тада позове клоуна или неког од гледалаца да уздува куглицу у боцу. Ко буде покушао, увериће се да је то немогуће.

5) Пошто мађионичар вапита клоуна може ли да пије воду из чаше која је под

шеширом али да шешир не подигне клоун одговори: „Могу“. Он потом оде испод стола, ставе да грло као да пије воду и устане рекавши: „Чаша је празна“. Да се увери, мађионичар подигне шешир, а клоун онда хитро узме чашу, подигне воду и каже: „Задатак је извршен. Воду сам попио не подижући шешир!“

6) Клоун узме у једну руку лешник а у другу криљачу и своштити: „Сад ћу вам показати нешто што нисте никад видели!“ Затим стави лешник међу ракла, сломи га и покаже — језгро!

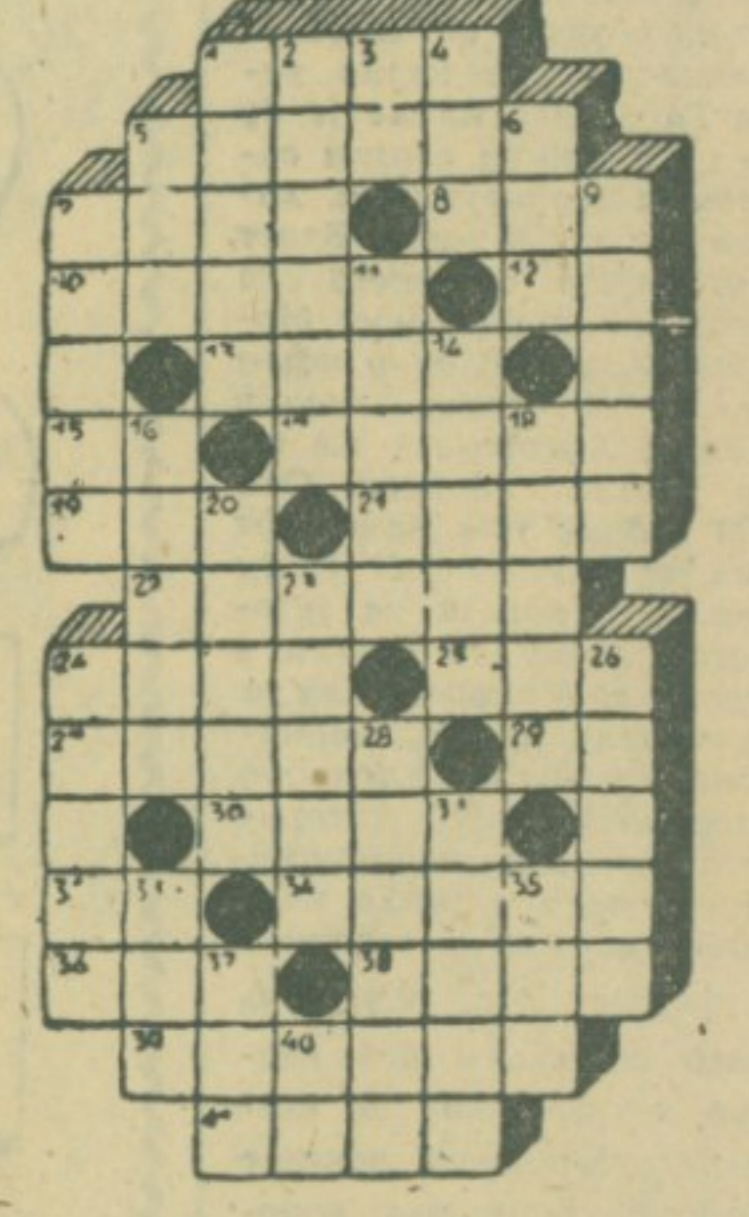
7) Клоун треба да погоди која је од три карте кец трећ! Пошто изиђе из собе, мађионичар с гледалцима окрене карте и позове клоуна једном од три речи: Уми! Врати се! Калде! Први иззив значи да је кец е леве стране, други — да је у средини, трећи — да је с десне стране. То, наравно, гледалци не знају.

8) Последњи задатак састоји се у следећем: треба поређати четири дугмета тако да су отстојана између њих једнака. Решење: на сто се положи три дугмета, а четврто се издигне изнад њих.

Водоравно: 1) каца; 5) летовалиште на Јадрану; 7) један варварски народ; 8) Ужичанин; 10) улаз у кућу; 12) хемиски знак за аридитет; 13) град у Француској; 15) два сугласника; 17) крин; 19) престоница старе Аргонде; 21) отока језера Ладоге; 22) личност из народне поезије; 24) мало насеље; 25) страво женско име; 27) један инсект; 29) предлог; 30) место у Србији; 32) разум; 34) ловачки пас; 36) место за пристајање бродова; 38) фабричка дворана; 39) италијански композитор („Севиљски берберин“); 41) град у северној Француској.

Усправно: 1) ископано вертикално окно у земљи ради добијања воде; 2) просветни радник; 3) музичка нота; 4) врста мача; 5) град у Француској; 6) језеро у Северној Америци; 7) израз захвалности; 9) борилиште; 11) врста хемиских једињења; 14) Највиши врх на планини Медведици; 16) планина позната из НОБ; 18) кухињска потреба (мљок); 20) совјетски шаховски велемајстор; 23) врста колача; 24) печњаци нанос усред реке; 26) место у Тршћанском Заливу; 28) бивши првак света у шаху; 31) украсна биљка; 33) енглески социјалиста — утописта (16 в.); 35) мушко име; 37) птица певачица; 40) повратна замена.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Атос; 5) Тартко; 7) Вега; 8) Ика; 10) агава; 12) ор; 13) Рене; 15) Ом; 17) Назиб; 19) но; 21) Нора; 22) Лебане; 24) Јела; 25) Ана; 27) Брида; 29) ат; 30) Нена; 32) ес; 34) Мизун; 36) НРС; 38) Ђаса; 39) порота; 41) Мизи.

Усправно: 1) Авгар; 2) Травен; 3) от; 4) еки; 5) тег; 6) око; 7) вакож; 9) араба; 11) Анаста; 14) Емона; 16) Молер; 18) Ирена; 20) Јелин; 23) бадем; 24) Јемен; 26) Атина; 28) Амињон; 31) Амат; 33) срп; 35) УСА; 37) сом; 40) ри.

НЕСПОРАЗУМ

Мики долази кући и затиче Мини сву у сузама.

— Шта је забоба? — узвикну уплашено. — Да се није догодила каква несрећа?

— Ох, Мики, замисли само, — кроз плач ће Мини — спремила сам била за сутрашњи празник торту, а оно куче које си пре неки дан купио увуцло се у штапз и појело је до последње мрвице.

— Није то ништа, — умирује је Мики. — Сутра ћу купити друго куче!

РАВНОМ МЕРОМ

Пера Ждера већ шест месеци не плаћа кирију и газдарица, изгубивши наду да ће је икад наплатити, позове Перу и рече му:

— Слушајте, ја разумем да је живот данас скуп и да човеку послови не иду увек како би желео, па сам решила да вам изиђем у сусрет до крајњих граница. Ево, отписаћу вам половину дуга. Сада је на вама да узвратите равном мером.

— О, врло радо, — одврати Пера. — Ево, ја отписујем другу половину!

ПИТАЊА и одговори

Шта је вардарац?
Ко су били Ауторијате?
Каква је то Грахамов хлеб?

ОДГОВОРИ

ВАРДАРАЦ је гладан северни ветар који дува тероз долину Вардара и околне крајеве према југу. Он је нарочито јак кад је над Балканским Полуострвом ваздушни притисак већи него над Јеђејским Морем, а то је најчешћи случај у зимској половини године. Међутим, вардарац дува и свих годишњих доба. За време вардарца време је ведро и суво.

АУТОРИЈАТЕ су били илирско племе које је на савало наше крајеве од горње Неретве на исток. Можда од његовог имена потиче назив реке Таре. Ово племе је дуго ratoвало са својим суседима Ардијејима и махом их побеђивало. Власт Ауторијата временом се проширила до преко Мораве. Али кад су у нашу земљу са севера дошли Келти, Ауторијате им ни су могли одолети. Око 300 година пре наше ере они су напустили своју земљу и пошли на југоисток. Тамо су дошли у сукоб с Македонцима и претрпели пораз. Македонски краљ Касандар населио је 20.000 Ауторијата на Перим-планини. После тога о њима нема више помена у историји.

ГРАХАМОВ ХЛЕБ је хлеб направљен без квасца, од брашна из кога нису отстранене мекхиње. Садржи једињења водоника, масти и фосфате, те има лаксативно дејство. Назван је по америчком лекару Силвестру Грахаму (1794—1851).

БАШЧЕДНИК

